Է ՏԱՐԻ 1804 ԹՈՒՄԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 11 ԱՐԱՑ 4382 — Հ. Տ. 18 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1890 — Ն. Տ. 30 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1890 — ՀԻՃՐ. 8 ՁԷՄԱԶԻԻ ԱԽԸՐ 1307 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՐՈՂ Ա ԵՒ ԻՐԵՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐԱԳԻՐ
Գալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعليه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خانده آره‌وك
غزته‌سى اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան գահեկան արժէք	160
» » Վեցամսեայ » »	80
» » Եռամսեայ » »	40
Գաւառաց » Տարեկան » »	200
» » Վեցամսեայ » »	100
Օտար երկիրներէ տարեկան գրանց	56
» » վեցամսեայ »	28

Դուրս գրկուած լրագրաց համար ծախքը Տրոյնութեան վրայ է
Ժամագրութեան գրկուած նամակ կամ գրութիւն եւ չարուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 18 ՅՈՒՆՈՒԱՐ, 1890

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ԴԷՊԵՐ

Նշանաւոր դէպքեր տեղի չեն ունենար Պալքանեան թերակղզւոյն մէջ, բայց քանի մը մանր մունր իրողութիւնք յիշատակելի են, որովհետեւ կարեւորութիւն կրնան ստանալ, և արդէն կարեւոր կացութեան մը յայտարարք են։ Օրինակի համար, Վիեննայէ կը հեռագրուի Լոնտոնի լրագրաց թէ պուլկար կառավարութիւնը Սերպիոյ առեւտրական դաշնագիր կնքել չուզելն ոչ-բարեկամական ցոյց մը կը նկատէ, և հետեւապէս հարկ զգացած է Թիմոքի հովտին երկայնութեամբ պուլկարական սահմանագլուխն ամրացնել։ Ի Վիեննա և ի Բուլա ամբութեանց շինութեան սկսուած է անմիջապէս։ Պայծառ օդի մը մէջ փայլակ, կայծակ, որոտմունք ի՛նչ ապաւորութիւն որ կրնան ընել՝ անշուշտ նոյն ապաւորութիւնը պիտի ընեն Սոֆիայի կառավարութեան այս հապճէպ սպառազինութիւնք։ Բայց պէտք է խոստովանիլ թէ պուլկար քաղաքագէտք մեղմէ աղէկ գիտեն իրենց հայրենի երկրին յարաբերութեանց վիճակն և սահմանագլխոց կացութիւնը։

Դարձեալ նոյն աղբիւրէ կ'իմանանք թէ երկուշաբթի դիշեր Սերպիոյ նախարարաց խորհուրդն ընդ երկար խորհրդակցած է՝ բանակին մէջ երեւցած ըմբոստական նշաններէն զգացեալ։ Իրենց ստացած գաղտնի տեղեկութեանց համեմատ, նախարարք փութացած են պաշտօնական ընել երկու դնդապետներ, որք Պելկրատի պահապան զօրաց կը հրամայէին։ Անոնց յաջորդ նշանակուած են արմատական գաղափարներով օժտեալ երկու սպայներ։

Նովի պազարէն օսմ. իշխանութիւնք հարկ դատած են հեռացնել 1,310 սերպ հպատակներ, կ'ըսէ Թայմսի թղթակիցն, որ այս դէպքը բնական կը դտնէ, իբրեւ Կայս. Կառավարութեան կողմէ առաջին պատասխան մը սերպ պաշտօնական մամլոյն ղրդռիչ հրատարակութեանց։

Սերպ իշխանութիւնք ուրիշ մտահոգութիւն մ'ալ ունին. զի մինչ հեռնակորացի գաղթականները Սերպիոյ սահմանաց վրայ հաստատած էին իրեւ պաշտպանութիւն առնուած ապստամբներու դէմ, Զեռնակորացիք, խեղճ և անօթի մնալով, ապստամբութեան յարած են իրենք եւս, որով յետինն չար քան առաջինն եղած է սահմանակից սերպական գաւառաց մէջ։ Սերպ կառավարութիւնն այս անկարգութիւնները զսպելու համար զօրք կը ղրկէ սահմանաց վրայ, եւ Պուլկարք կը կարծեն թէ այս զօրքեր իրօք Իշխանապետութեան դէմ կը ղրկուին։

Հելլէն լրագիրք կ'իմանան թէ Եանեայի վճռաքննիչ ատենին մէջ յունարէնի տեղ թուրքերէնի գործածման բարձրագոյն հրաման տրուած է, և դիտել կուտան թէ նահանգին ժողովրդեան ստուար մեծամասնութիւնն յունախօս լինելով, այս հրաման դժուարութիւն կրնայ պատճառել։ Թուրքիոյ դէմ իրենց թշնամական հրատարակութեամբ ծանօթ հելլէն լրագրոյց համար պատրուակ մ'եղած է այս։

Աթէնքի լրագիրք կը շարունակեն զրաղիլ կրետական խնդրով, հակառակ մեր թուրք պաշտօնակցայ համոզիչ յօդուածներուն։ Օսմ. Կառավարութեան կողմէ ծանուցուեր է անգլ. կառավարութեան թէ կղզւոյն արդի վիճակին մէջ Կայսերական վերջին Հրովարտակի տրամադրութեանց ո՛և է փոփոխութիւն կամ բացատրութիւն չպիտի հրատարակուի։ Հիւպատոսական հսկողութեան մասին ռուս կառավարութեան կողմէ վերստին ներկայացեալ առաջարկը մերժուած է ո՛չ միայն Կայս. Կառավարութեան այլ և անգլիական, աւստրեան և իտալեան կառավարութեանց կողմէ, կ'ըսէ Թայմս։

Բայց բուն պաշտանեան գործերուն վերադառնանք։ Սերպիոյ մէջ, Սքուփչինան ստուար մեծամասնութեամբ արմատական-ժողովրդական կուսակցութենէն բաղկացեալ է։ Սքուփչինան հետեւապէս ծախսաց կարեւոր խնայողութիւններ ընելով ժողովրդեան վրայ ծանրացող տրոց բեռը թեթեւցնելու հետամուտ եղած է։ Դեսպանական մարմնոյն յատկացեալ գումարէն կարեւոր զեղչ մ'եղաւ, և դեսպանական մարմինն, ի բնէ քաղաքավար և լռակաց, բան չխօսեցաւ։ Բանակին վրայ եւս խնայողութիւններ ըրաւ, մայրաքաղաքի դրութենէն անցաւ ժողովրդային զինուորութեան դրութեան, որուն համեմատ չատ զօրքեր և սպայներ շարունակ զէնքի տակ պահելու և թոշակ վճարելու պէտք չկայ։ Սոյն խնայողութիւն սպայից շահուն կը դպչէր, որք դժգոհեցան, և ասոնք յառաջ եկաւ բանակին և խորհրդարանին մէջ դժգոհութիւն մը, որոյ նշաններէն մին եղեր է Պելկրատի պահապան զօրքէն երկու բարձրաստիճան սպայից պաշտօնանկութիւնը։ Սերպիոյ զինուորական լրագիրք կը հարուածեն Սքուփչինան։

Ի վերայ այսր ամենայնի, Պ. Ռիսթիչի կառավարութիւնն հարկ դատեց երկու միլիոն ֆր. ի վարկ ստանալ մի և նոյն Սքուփչինայէն, Մանլիխէրի աւստրեան բազմհարուածեան հրացանօք զինելու համար բանակն, և արմատական խորհրդարանը չկրցաւ մերժել, տեսնելով թէ Պուլկարիա նոյն որոշումն արդէն տուած, նոյն զհոգութիւնն արդէն կրած է։

Ի վերջոյ, նշանակենք ռուսական շոգենաւային ընկերութեան մէկ ճիւղին հաստատումն ի Սերպիա, որ Ռուսիոյ և Սերպիոյ միջեւ առեւտրական յարաբերութեանց մեծ զարկ պիտի տայ, ի դժգոհութիւն աւստրեամաճառ կառավարութեան, և քաղաքական կարեւորութենէ ալ զուրկ չպիտի մնայ, քանի որ ակներեւ նշան մը պիտի լինի ռուս ազդեցութեան առաւելակրիւ հաստատման ի Սերպիա։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՈՒՂԵԳՐՈՒԹԻՒՆ

Անգլիացի դնդապետ Մ. Ս. Պէլ պարտած է Փոքր Ասիոյ այլ և այլ կողմերը, մանաւանդ արեւելեան դաւառներն, և տեսած բաներուն վրայ բանախօսութիւն մ'ըրաւ Էտինպըրկի Սկովտական Աշխարհագրական Ընկերութեան առջեւ։ Զօրավար Սըր Ռ. Մըլտոք Սմիթ կը նախագահէր։ Դնդապետը կը հաստատէ այս դաւառաց բարեբերութիւնն, և կը դուշակէ թէ յապագային կրնան բարգաւաճիլ մեծապէս։ Այս դաւառք, քանի պատիկ աւելի ընակիչ կրնան ապրեցնել։ Դուն ուրեք մարդ կը հանդիպի այնչափ ընդարձակ երկրի, որ այնչափ բարեբեր դաշտեր, հովիտներ և լեռներ պարունակէ։ Եւ սակայն, քառակուսի մղոնի մը վրայ միջին հաշուով 20 բնակիչ չկայ։ Ընտանիքն ընկերութեան խարիսխն է Հայոց մէջ, և նահապետական նկարագիր մ'ունի։ Կինն ընտանեաց մէջ բարձր դիրք մը կը բռնէ երբ յետ ամուսնութեան իւր դեռաւարժութեան շրջանն անցուցած է։ Որովհետեւ ընտանեաց որու անդամք ամուսնանալով իրենց կիները միւնոյն ընտանեկան յարկին ներքեւ կը բերեն, հարկ դատուած է այս հարսերուն մի առ մի սովրեցնել լռութեան առաքինութիւնն եւ աւագ կարեւորութիւնն։ Հայոց եկեղեցիք իրարու շատ նման են։ Արտաքին բակ մը (գաւիթ) կայ։ Երկու կարգ կաղամախի սիներու վրայ հաստատուած է առաստաղն։ Սպիտակ պատերուն վրայ պատկերներ կան, և Հաղորդութեան սեղան մը դրուած է։ Կանայց համար վերնատունք կան, եւ գետինը ծածկուած է կապերտի աղտոտ կտորներով։ Փոշի, լու և ապտութիւն՝ ամենուրեք։ Վանի պէս քաղաքաց մէջ տիրող հիւանդութիւնք են աչաց տկարութիւն, ծաղիկ և ժանտատենդ (Ի՛ֆ)։ Ծաղիկ, փողացաւ և ժանտատենդ դրէթէ միշտ կան մեծ քաղաքաց մէջ ուր պահապան զօրք կը դտնուին, և երբեմն համաճարակ կը դառնան երբ տրամադրող պատճառք աւելնան։ Այս դաւառաց մէջ ապրուստն աժան է, (որոյ օրինակը կուտայ դնդապետն)։ Հայք խնայասիրութիւնը մինչև ի կծծութիւն կը տանին երբեմն։ Օրինակի համար, մարդ թող կուտայ որ մեռնի իւր կին, իւր զաւակ, կամ աղդական, փոխանակ դրամ ծախսելու՝ բժիշկ կանչելով, դեղ գնելով, կամ ողջպահիկ դիւրութիւններ ձեռք բերելով։ Ի Վան հարստագոյն ընտանիքներն, որք 10,000 կամ աւելի ոսկի ունին, ամիսն 3 կամ 4 ոսկիէ աւելի ծախք չեն ուզեր ընել։ Բայց դնդապետ Պէլ կը հաւատայ թէ այս դաւառաց ժողովուրդք ընդունակ են բարձրագոյն քաղաքակրթութեան ու բարդաւաճման։

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Ռայխսթակը մերժեց հակընկերվարական օրէնքը, զոր Պիզմարք Իշխան կարեւոր կը դատէր Ընկերվարականները բարեկարգութեան և չափաւորութեան սահմանաց մէջ պահելու համար։ Խորհրդարանին այս մերժողական պատասխանն անշուշտ պարտութիւն մ'է գերման կառավարութեան համար։ Կ'երեւի թէ Իշխան-նախարարապետը գուշակած է իրենդրոյն ելքն, և այն պատճառաւ չէ ուզած միջամտել։ Զի թէեւ իւր ճգնարանէն ի Պերլին վերադարձաւ, և իւր վերադարձ մեծապէս ուշադրութիւն դրաւեց, բայց՝ հակառակ ընդհանուր ակնկալութեան՝ չխօսեցաւ Ռայխսթակին մէջ։ Շատացաւ խնդիրը թողլով իւր նախարարական օգնականաց ձեռքն, որք ի պարտութիւն մատնեցան։

Հակընկերվարական օրէնքին երկրորդ ընթերցման պահուն, մեծամասնութիւնը մերժած էր այն կարեւոր յօդուած որով կառավարութեան իրաւունք կը տուէր ընկերվարական գաղափար արտայայտող մարդիկն առանց դատաստանի երկրէն արտաքսել վարչական անօրինութեամբ։ Ո՛չ միայն ընկերվարականք, այլ և չափաւոր ազատականք և կաթոլիկ երեսփոխանք կը վախնային թէ մի՛ գուցէ կառավարութիւնը չարաչար գործածէ այս արտօնութիւն, զոր հետեւապէս ղացան նմա։ Զատաւոր ազատականք արդէն իրենց լրագրերով յայտարարած էին թէ ընտրութիւն ներէն անմիջապէս առաջ այսպիսի հակազատական տրամադրութիւն մը քաջալերկելով Իշխան նախարարապետն առջեւ դալուն ծռելէ պիտի դուշանան։

Եթէ կառավարութիւնն հրաժարէր այս մէկ յօդուածէն, տակաւին յոյս կար իւր ծրագիրը փրկելու։ Բայց կառավարութիւնն անյողդողդ մնաց։ Իրեն նշանաբան դրած է մասնանիշ ընել ընկերային յեղափոխութիւնն, իրեւ գերման ազգին ներքին մեծագոյն վտանգն։ Արտաքուստ Ֆրանսա, ներքուստ Ընկերվարութիւն՝ Պիզմարք Իշխանի մեծագոյն խրտուիլակներն են։ Կը մնայ տեսնել թէ այս կառավարական նշանաբան ո՛ր աստիճան յաջողութիւն պիտի դտնէ առաջիկայ ամսոց խորհրդարանական ընդհանուր ընտրութեանց մէջ։

Ընկերվարականք ամենայն վստահութեամբ կը պատրաստուին ընտրական պայքարին։ Վերջին անգամ կատարուած խորհրդարանական ընտրութեանց մէջ, մէկ միլիոն ընկերվարական ընտրողք քուէ տուին, և այս թիւն՝ արդէն երկիւղալի՝ պիտի աւելնայ եղեր այս անգամ։ Դրէթէ ամբողջ գործաւոր և արհեստաւոր դասը կը յարի ընկերվարական կուսակցութեան, որոյ այժմեան կարեւորագոյն պետն, երեսփոխան Պ. Լիպքնէխթ, կը յանձնարարէ իւր հետեւողաց՝ օրինաւոր և խորհրդարանական միջոցներով եւեթ հետամուտ լինել իրենց արդար դատին յաջողութեան։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Ֆրանսա չորս թիկնածուներ ունի այժմ, իշխան Ժերոմ Նափոլէոն, իշխան Վիքթոր Նափոլէոն, կոմս Փարիզի և զօրավար Պուլանժէ։ Զօրսին վերայ ալ այս օրերս հետաքրքրաշարժ բաներ կան պատմելու։

Նախ և առաջ, Զօր. Պուլանժէ ծանր արկած մը անցուց։ Այս օրերս, ի Ժերսէյ, քանի մը բարեկամներ ընդունած էր, որք, ըստ սովորութեան, եկած էին մխիթարել զինք՝ իրենց կատարեալ վստահութիւնն յայտնելով։ Զօրավարն եւս՝ ըստ սովորութեան՝ խոշոր քայլերով կը քալէր, եռանդեամբ խօսելով կառավարութեան կողմէ ընտրութեանց վրայ ի գործ դրուած ճնշման դէմ։ Եւ յանկարծ, ինքզինք մոռնալով, Պուլանժէ մեծ ջահի մը բախեցաւ, որ ձեղունէն բաւական վար կախուած էր։ Ջահը ջախջախեցաւ, տաշուած բիւրեղները, մոմերն ու ճրագարեւանները կոր կոր եղած զօրավարին վրայ թափեցան, որ արեամբ ծածկեցաւ։ Իւր պերճախօսութեան հիացած բարեկամք այս անակնկալ պատահարէն ոչ նուազ յապուշ կրթեալ՝ փութացին իւր քով, և տեսան որ ճակտին վրայ բաւական խոշոր վերք մը բացուած է։ Անմիջապէս բժիշկ և վիրաբոյժ բերուեցան, և ըստ վերջին լրոց, նախկին պատերազմական նախարարն անկողնոյ կը ծառայէ, թէեւ կեանքն ի վտանգի չէ։

Փարիզի կոմսն, արքայական կուսակցութեան պետն, որ յԱնգլիա հաստատած էր իւր բնակութիւն, իւր փեսին՝ Փորթուկալի Քարլոս թագաւորին և Անգլիոյ միջեւ ծագած վէճին վրայ, չուզեր Անգլիա վերադառնալ, և Բուլոգ կ'երթայ, յԱմերիկա, ա՛յն աստիճան քիչ գործ ունի Եւրոպոյ մէջ, ա՛յն աստիճան քիչ յոյս կը տածէ Ֆրանսայի գահուն վրայ ամբառնալու։

Հայր և որդի, Ժերոմ և Վիքթոր իշխանք, այս օրերս նորէն կուռեցան, և ողբալի հանգամանաց մէջ։ Հանգուցեալ Նափոլէոնի դուքսը Ժերոմ իշխանին թէ՛ փեսան էր և թէ աներոջդին, ներքուստ Ընկերվարութիւն՝ Պիզմարք Իշխանի մեծագոյն խրտուիլակներն են։ Կը մնայ տեսնել թէ այս կառավարական նշանաբան ո՛ր աստիճան յաջողութիւն պիտի դտնէ առաջիկայ ամսոց խորհրդարանական ընդհանուր ընտրութեանց մէջ։

Ֆրանսա չորս թիկնածուներ ունի այժմ, իշխան Ժերոմ Նափոլէոն, իշխան Վիքթոր Նափոլէոն, կոմս Փարիզի և զօրավար Պուլանժէ։ Զօրսին վերայ ալ այս օրերս հետաքրքրաշարժ բաներ կան պատմելու։

Նախ և առաջ, Զօր. Պուլանժէ ծանր արկած մը անցուց։ Այս օրերս, ի Ժերսէյ, քանի մը բարեկամներ ընդունած էր, որք, ըստ սովորութեան, եկած էին մխիթարել զինք՝ իրենց կատարեալ վստահութիւնն յայտնելով։ Զօրավարն եւս՝ ըստ սովորութեան՝ խոշոր քայլերով կը քալէր, եռանդեամբ խօսելով կառավարութեան կողմէ ընտրութեանց վրայ ի գործ դրուած ճնշման դէմ։ Եւ յանկարծ, ինքզինք մոռնալով, Պուլանժէ մեծ ջահի մը բախեցաւ, որ ձեղունէն բաւական վար կախուած էր։ Ջահը ջախջախեցաւ, տաշուած բիւրեղները, մոմերն ու ճրագարեւանները կոր կոր եղած զօրավարին վրայ թափեցան, որ արեամբ ծածկեցաւ։ Իւր պերճախօսութեան հիացած բարեկամք այս անակնկալ պատահարէն ոչ նուազ յապուշ կրթեալ՝ փութացին իւր քով, և տեսան որ ճակտին վրայ բաւական խոշոր վերք մը բացուած է։ Անմիջապէս բժիշկ և վիրաբոյժ բերուեցան, և ըստ վերջին լրոց, նախկին պատերազմական նախարարն անկողնոյ կը ծառայէ, թէեւ կեանքն ի վտանգի չէ։

Փարիզի կոմսն, արքայական կուսակցութեան պետն, որ յԱնգլիա հաստատած էր իւր բնակութիւն, իւր փեսին՝ Փորթուկալի Քարլոս թագաւորին և Անգլիոյ միջեւ ծագած վէճին վրայ, չուզեր Անգլիա վերադառնալ, և Բուլոգ կ'երթայ, յԱմերիկա, ա՛յն աստիճան քիչ գործ ունի Եւրոպոյ մէջ, ա՛յն աստիճան քիչ յոյս կը տածէ Ֆրանսայի գահուն վրայ ամբառնալու։

Հայր և որդի, Ժերոմ և Վիքթոր իշխանք, այս օրերս նորէն կուռեցան, և ողբալի հանգամանաց մէջ։ Հանգուցեալ Նափոլէոնի դուքսը Ժերոմ իշխանին թէ՛ փեսան էր և թէ աներոջդին, ներքուստ Ընկերվարութիւն՝ Պիզմարք Իշխանի մեծագոյն խրտուիլակներն են։ Կը մնայ տեսնել թէ այս կառավարական նշանաբան ո՛ր աստիճան յաջողութիւն պիտի դտնէ առաջիկայ ամսոց խորհրդարանական ընդհանուր ընտրութեանց մէջ։

Ընկերվարականք ամենայն վստահութեամբ կը պատրաստուին ընտրական պայքարին։ Վերջին անգամ կատարուած խորհրդարանական ընտրութեանց մէջ, մէկ միլիոն ընկերվարական ընտրողք քուէ տուին, և այս թիւն՝ արդէն երկիւղալի՝ պիտի աւելնայ եղեր այս անգամ։ Դրէթէ ամբողջ գործաւոր և արհեստաւոր դասը կը յարի ընկերվարական կուսակցութեան, որոյ այժմեան կարեւորագոյն պետն, երեսփոխան Պ. Լիպքնէխթ, կը յանձնարարէ իւր հետեւողաց՝ օրինաւոր և խորհրդարանական միջոցներով եւեթ հետամուտ լինել իրենց արդար դատին յաջողութեան։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ

Պուլկար կառավարութիւնն հրատարակեց ծանուցագիրն որով կը պատասխանէ Ռուսիոյ դիտողութեանց, 30 միլիոն ֆր. ի փոխառութեան վրայ զոր կնքած է ի Վիեննա։ Պ. Սթրանսքի նախ կը հաստատէ թէ Պուլկարիա փոխառութիւն կնքելու իրաւունք ունի, զոր իրեն կուտայ Տէրութեանց կողմէ վաւերացեալ Սահմանադրութիւնը։ Զարիպրոտ-Սոֆիա-Վաքարէլի և Եամպոլի-Պուլկասի գիծերն յերաշխաւորութիւն տրուած են սոյն փոխառութեան։ Ռուսիա կ'առարկէ թէ այս գիծեր զինուորական դրաւման ծախքն ապահովելու կը ծառայէին։ Պ. Սթրանսքի կը մերժէ այս կարծիքը, որովհետեւ այս գիծեր, 1885էն ց1888 չինուած, և մին դեռ կիսաւարտ, չէին կրնար երաշխաւորել 1879 տարւոյ պարտք մը։

Պ. Սթրանսքի կը յարէ թէ Պուլկարիա մինչեւ 1886 կանոնաւորապէս վճարած է գրաւման ծախքին տարեկան դումարներն։ 1886էն ի վեր Ռուսիա Պուլկարիոյ հետ յարաբերութիւնները կտրած լինելով, ի հաշիւ իրեն յանձնեալ դումարները չէ առած։ Բայց երբ որ կ'ուզէ կրնայ առնուլ, որովհետեւ պուլկար կառավարութիւնը կանոնաւորապէս կը յանձնէ Սոֆիայի Դրամատան։ Ռուս կառավարութիւնն ապաքէն խոստացած էր այս վճարումներէն բան մը չիւրացնել, այլ Պուլկարիոյ շահուց գործածել զայնս, ինչպէս ըրաւ մինչեւ 1886։

Արեւելեան Բումելիի դրաւման ծախսուց դարով, Ռուսիա և Բ. Դուռն իրենց մէջ բանակցել որոշած էին։ Հետեւապէս, այս խնդիր Ֆերտինանտ իշխանին կառավարութեան չի վերաբերիր։

Ի վերջոյ, Պ. Սթրանսքի կը ջանայ ապացուցանել Պուլկարիոյ այժմեան կառավարութեան օրինաւորութիւնը։

ՓՈՔՐ ԱՍԻՈՑ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

Պերլինէ կը հեռագրուի թէ Նիկոմիդիա-Էնկիւրիի երկաթուղւոյն շինութեան համար Տէօյչէ Պանքին կողմէ ի Պերլին և ի Լոնտոն ստորագրութեան ներկայացուած մէկ միլիոն անգլ. ոսկւոյ պարտաթղթոց դումարն աւելի քան եռապատիկ ստորագրուած է։ Ճիշդ դումարն է երեք միլիոն 150 հազար ոսկի։

—)(59)(—

ԹԵՐԹՕՆ Ա.ՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻԼ ՄԱՌԻ

ԿՈՐՈՒՍԵԱԼ ԴՐԱԽՏ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԺԷՌԹՈՒԻՏ

—Միւս ոտքը դպած չէ գրասեղանի կաշիին, և այն՝ որուն հետքը կը տեսնենք, ալ ոտքն է։ Արդ, ո՞վ եղած է այստեղ փնտռենք, այս հետքը բոլորովին թարմ է դեռ։ Դիւրին է տեսնել։ Սօլոնեի աւազ կայ թուղթին վրայ, գամերուն մէջտեղ։ Ուրեմն Պ. Քուլաժոն չէ։ Արդէն, խեղճ մարդը տասնեւհինգ օրէ ի վեր անկողնէն ելած չէր։ Ես ալ չեմ իմ ոտքերս աւելի խոշոր են, թէպէտ այս ալ այնքան փոքր ոտքի մը հետքը չէ։

Եւ ցոյց կուտար ջղուտ սրունքն, հեսկը մինչեւ ծունգը հասած, եւ երկար, լայն, խոշոր ոտք մը։

Ժան-Ժան չարունակեց նոյն ոգեւորութեամբ։

—Ո՛չ. ալ խեղճ Վիրժինին ըլլալու է։ Ինքը կատաւեայ թեթեւ մուճակներ կը հագնի։ իրաւ է թէ իր ոտնամաններուն վրայ ալ գամեր կան, բայց ոտնամանները միշտ խոհանոցը կը թողու, եւ դուրս ելելու համար միայն կը հագնի զայնս. ասկից զատ, գրասեղանին վրայ տեսնուածը կաշիէ ոտնամանի մը կամ կօշիկի մը հետքը չէ։ Արդեօք Մրա-ա-Մօռիէն է։ Այս առաւօտէն ի վեր Ֆէյնի տան շրջակայքը կը թափառէր։ Իր երդերը լսեցի, վասն այդ մարդը բան մը հոգը չըներ։ Երբ դաղտորսութիւն ընելու ելլէ, կ'երգէ։ Զինքը բռնելու համար հետքը փնտռելու պէտք չկայ։ Բայց Մրա-ա-Մօռ ալ, իր կնոջ պէս, խոշոր ոտնամաններ կը հագնի։

—Կը մնայ Պ. Ռընօտիէռ։

—Այո՛, բայց այդ տեղ ահա տխմարութիւնը պիտի սկսի, պարոն Պառէտիէռ, եթէ աւելի հեռուն երթամ։ Ուստի խօսքը կը կտրեմ։

—Ինչո՞ւ համար։

—Որովհետեւ ո՛չ մէկուն մոքէն կ'անցնի Պ. Ռընօտիէռն ամբաստանել։

—Ճշմարիտ է։ բայց ենթադրենք, Ժան Ժա՛ն, թէ գտած ենք այն անձն, այր կամ կին, որ գրասեղանին վրայ եղած էր։ Այս բանս ի՞նչի պիտի ծառայէ, և ի՞նչ ամբաստանութիւն կրնանք ընել այդ անձին վրայ։

Ժան-Ժան ականջը քերեց։

—Ահ, պարոն, ես ի՞նչ դիտնամ...

Եւ վայրկեան մը մտածելէ յետոյ։

—Ես ո՛չ մէկը կ'ամբաստանեմ և մըտքիս մէջ չար գաղափար չունիմ։ Պարզապէս կ'ուզէի ցոյց տալ ձեզ թէ մէկն օգնած է Վիրժինիին՝ կախուիլ այս չուանէն։

Եւ գլուխը կ'որորէր։

—Միայն թէ, յարեց դաւառը, Վիրժինի՝ չուանն օղակին անցուցելու համար՝ գրասեղանին վրայ աթոռ մը դնելով, նախ գրասեղանին և ապա աթոռին վրայ ելած չըլլայ։

—Այդպէս ընելու համար ալ չատ փոքր էր։ յետոյ, գամե՞րն ինչ ընենք։ Ո՞վ եկած այնտեղ դրած է գամերը։ Վիրժինի կրնար նոյնպէս անտառին մէջ ծառ մը կախուիլ, կամ պարտիզին մէջ, սա եղեւիներէ մէկէն, քան թէ խուցին մէջ, պարոնին անկողնոյն քով։

—Բայց ենթադրենք թէ ոճրագործութիւն մը կայ։ Ի՞նչ պատճառաւ պիտի սպաննէին այս խեղճ կինը։

—Ա՛հ, չեմ գիտեր, պարոն Պառէտիէռ, հաւատացէք թէ չեմ գիտեր։

—Օգնեցէ՛ք ինձ այս թղթերուն մէջ խուզարկութիւն մը ընելու։

Խուզարկութիւնը երկար տեւեց։

Երկու կարեւոր թուղթեր գտնուեցան. առաջինը պահարան մըն էր որուն վրայ սա բառերը գրուած էին.

Այս իմ կտակս է

Միւսը նամակ մըն էր, ստորագրեալ՝ Մարկօքս, սեղանաւորական միջնորդ ի Բարիզ, Նօգր-Տամ-տէ—Վիքթուառ փողոց։

Ակներեւ էր թէ առաջինը մանրամասն տեղեկութիւններ կը պարունակէր մեռելային հարստութեանը վրայ։

Իսկ երկրորդը՝ չատ բացորոշ էր։

Երեք չարաթ առաջ գրուած էր։ Այդ թուականին, Քուրաժօ ամբողջ օր մը բացակայ մնացած էր առաւօտէն մինչեւ իրիկուն։ Առաւօտուն Բարիզ գնացած էր եւ գիշերը վերադարձած էր։ Իր բացակայութիւններն աւելի երկար չէին տեւեր բնաւ։ Իր դարակներուն մէջ դիւզուած դրամը Բարիզ տանելով, խնդրած էր Պ. Մարէսքօյէ որ հաստատարար ընէ զայնս։

Եւ գրասեղանին մէջ գտնուած նամակը կ'իմացնէր Քուրաժոյի թէ, իր հաշուոյն Սակարանին մէջ գնած էին պետական արժէթուղթեր, երկաթուղեաց պարտատոմսեր ու բաժնետոմսեր, անգլիական գօնսոլիտէներ և ռուսական արժէթուղթեր, գրեթէ երեք հարիւր հազար ֆրանքի դումարին հաւասար։

Դատաւորն աչքէ անցուցեալ յետոյ նամակն, որ գնուած արժէթղթոց ցանկը կը պարունակէր, երկրորդ անգամ մըն ալ կարդաց զայն Ժան-Ժանի, բարձր ձայնով։

Անտառապահն իր մանրիկ աչքերը կը քթթէր։

—Կը տեսնէք, պարոն Պառէտիէռ, որ չէի խարեր զձեզ։ Այնտեղ ստակ կար, շատ ստակ...

—Այո՛, երեք չարաթ առաջ...

—Չէ՛ չեմ ըսեր։

—Ուրեմն գողութիւն տեղի ունեցած չէ...

—Կրնայ ըլլալ։ Բան մը չեն գտած։ Գողը ձեռնունայն ելեր է...

—Ըսել է դուք կը յամառիք ձեր դաղափարին վրայ։

—Ո՛չ, պարոն, մինակ դիտեցէ՛ք։

Եւ նենդամիտ մարդը գրասեղանին վրայ կը ծռէր։

—Կղզանքներուն չուրջը սկրթուկներ կան։ Մինչեւ իսկ կարծես թէ փայտին մէջ փորուած է։

—Անշուշտ վաղուց կային անոնք, վասն զի կեղծ բանալիներ գործուած չեն...։ Բանալիները կղզանքին վրայ են դեռ։

—Այսինքն թէ վերջապէս գտած են զայնս։ Բայց գտնելէ առաջ, թերեւս փորձած են դարակները խորտակել երկաթեայ ձողով մը կամ դանակով մը, ի՛նչ և իցէ։

Անկարելի չէին այս ամենը։

Պ. Պառէտիէռ յոյժ վարանում էր։

Մէկ կողմէ՝ պահպանին առարկութիւններն ու դիտողութիւնները տպաւորութիւն թողած էին իր մտքին վրայ։

Կը կասկածէր։ Գրեթէ կը հաւատար թէ սճիր մը գործուած էր։

Միւս կողմէ, պէտք է խոստովանիլ, թէ այս բազմաճիւղ գործը կուգար խանգարել իր հանդարտիկ, իր կանոնաւոր կեանքը, բաժնուած իր չարաթ օրերու ուղղութեանց ու որսերուն միջեւ. այդ մեծ գործը կը ծանրացնէր զինքը։

Իրաւ է թէ կրնար անմիջապէս օձքն ազատել դատարանին գրելով։ Հարցաքննիչ դատաւոր մը պիտի գար։ Այս կերպով ինք պիտի ազատէր պատասխանատուութենէ։

Սակայն, առ այժմ եւ դեռ քանի մը ժամերու համար, գործն իր վրայ կը ծանրանար։

Եւ որքա՛ն ալ ուղղամիտ, որքա՛ն ալ ազնիւ մարդ եղած ըլլար, չէնք գիտեր թէ որսին խորը տարտամ ոմն մը չիկար։

Մինչեւ իսկ կարծես թէ փայտին մէջ փորուած է։

—Անշուշտ վաղուց կային անոնք, վասն զի կեղծ բանալիներ գործուած չեն...։ Բանալիները կղզանքին վրայ են դեռ։

—Այսինքն թէ վերջապէս գտած են զայնս։ Բայց գտնելէ առաջ, թերեւս փորձած են դարակները խորտակել երկաթեայ ձողով մը կամ դանակով մը, ի՛նչ և իցէ։

Անկարելի չէին այս ամենը։

Պ. Պառէտիէռ յոյժ վարանում էր։

Մէկ կողմէ՝ պահպանին առարկութիւններն ու դիտողութիւնները տպաւորութիւն թողած էին իր մտքին վրայ։

Կը կասկածէր։ Գրեթէ կը հաւատար թէ սճիր մը գործուած էր։

Միւս կողմէ, պէտք է խոստովանիլ, թէ այս բազմաճիւղ գործը կուգար խանգարել իր հանդարտիկ, իր կանոնաւոր կեանքը, բաժնուած իր չարաթ օրերու ուղղութեանց ու որսերուն միջեւ. այդ մեծ գործը կը ծանրացնէր զինքը։

Իրաւ է թէ կրնար անմիջապէս օձքն ազատել դատարանին գրելով։ Հարցաքննիչ դատաւոր մը պիտի գար։ Այս կերպով ինք պիտի ազատէր պատասխանատուութենէ։

Սակայն, առ այժմ եւ դեռ քանի մը ժամերու համար, գործն իր վրայ կը ծանրանար։

Եւ որքա՛ն ալ ուղղամիտ, որքա՛ն ալ ազնիւ մարդ եղած ըլլար, չէնք գիտեր թէ որսին խորը տարտամ ոմն մը չիկար անտառապահին դէմ որ այնքան արթուն ու սրամիտ կ'երեւէր։

Բայց արտաքուստ բան մը ցոյց չի տուաւ։

Ընդհակառակն շնորհակալ եղաւ նմա։

Խուցին մէկ անկիւնը նստաւ։

—Քանի մը նօթեր եւ այս թուղթերը կարգի պիտի դնեմ, Ցեռոյ, ամեն բան կնքոյ տակ պիտի առնում։ Հաճեցէ՛ք Սէրտոն երթալ եւ իմ կողմէս խնդրել տոքթոր Ռընօտիէռն՝ հոս գալ։ Նախ և առաջ իր վիրաբոյժն կ'ուզեմ խել։ Ցեռոյ, թերեւս ըսէ ինձ, ազախնոյն դիակը գտնելով, թէ ոճիր տեղի ունեցա՞ծ է, թէ ոչ անձնասպանութեան մը առիւ կը գտնուինք։

—Անմիջապէս կը մեկնիմ։ Զեմ ուշանար։

—Կառքս վ

ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ Ի ՌՈՒՍԻԱ

Փեթերսպուրկի կրթական նախարարութիւնը վճռակատիր մը հրատարակեց, որուն համեմատ Ռուսիոյ բնակչաց հաղիւ 100ին 12 (տասն երկու) գիտուն կարդալ և գրել։ 100 միլիոն ժողովրդեան մը համար 38 հազար նախակրթարանք կան ընդ ամենայն։

Թ-ՆԷ դիտել կուտայ թէ մինչ Ռուսիա պալքանեան թերակղզւոյ մէջ քաղաքակրթիչի դեր կ'ուզէ կատարել, ի Պուլկարիա ևս ժողովրդեան 100ին 7.5ը (կամ 1,000ին 75) գիտուն կարդալ և գրել։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Քաղաքական ժողովը ի Նիսա դումարեցաւ երկկ ի խորհրդարանի Ղալաթիոյ ընդ նախագահութեամբ Ամն. Ս. Պատրիարք Հօր և ատենապետութեամբ Աղնուապուռ Սահակ էֆէնտի Ղազարոսեանի, և զբաղեցաւ մէկ քանի ներքին ու յարաբերական խնդիրներով։

Ժողովը ի միջի այլոց նկատողութեան առաւ առաջնորդական վիճակաց վերակազմութեան խնդիրը։ Ամն. Ս. Պատրիարք Հայրն այս խնդրոյն առթիւ պարզեց իւր դիտողութիւններն ու տեսութիւններն և յետոյ որոշուեցաւ Ազգային ժողովոյ ուշադրութեան ներկայացնել խնդիրն։ Ինչպէս յայտնի է, այս խնդիր արդէն ներկայացուած է Ազգային ժողովին։

Նորընտիր Վանօրէից խորհուրդն երկկ ի Նիսա դումարեցաւ ի խորհրդարանի Ղալաթիոյ։ Ներկայ էին Ամն. Խրիմեան Սրբազան, Արժ. Ղեւոնդ վարդապետ Փիրղալէմեան, Արժ. Մարգարիտ վարդապետ Տէրունեան և Մարկոս էֆէնտի Աղաբեկեան։ Խորհրդոյ անդամներէն Դեր. Վահրամ եպիսկոպոս Մանուկեան հրաժարած էր, սակայն Ամն. Ս. Պատրիարք Հայրը չընդունեց այդ հրաժարականն և հրաւիրեց զն. Դերապետութիւն ընդունիլ այդ պաշտօնը։

Խորհուրդը նախ իւր դիւանը կազմեց հետեւեալ կերպիւ։

Ամն. Խրիմեան Սրբազան Ատենապետ
Արժ. Մարգարիտ վրդ. Տէրունեան Ատենադպիր

Եւ յետոյ ընդարձակ տեսութիւն մը ըրաւ բոլոր վանօրէից վրայ և յետոյ նախնական խորհրդակցութեանց, որոնց հինգշաբթի օրերն ի Նիսա դումարիլ ի Ղալաթիա։

Ուսումնական խորհուրդն իւր վերջին նստին մէջ որոշած է յառաջիկայ շաբթու Տնտեսական Խորհրդոյ հետ ի Նիսա դումարիլ ի Պատրիարքարան ընդ նախագահութեամբ Ամն. Ս. Պատրիարք Հօր, խորհրդակցելու համար Տիպար-Վարժարանի հաստատման խնդրոյն վրայ։

ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ՎՍԵՄ. ՍՈՒՐԷՆԵԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԷՖ. Ի

Երկկ Գասը-գիւղի Ս. Թադէոս եկեղեցւոյն մէջ մեծավայել շքով կատարուեցաւ հանդուցեալ Սուրէնեան Յովհաննէս էֆէնտիի յուղարկաւորութիւնն, ընդ նախագահութեամբ Ամն. Տ. Խորէն Ս. Պատրիարքին, որոյ շուրջը բոլորած էին Ամն. Խրիմեան Հայրիկ, Դեր. Խորէն Նարեկեան և Դեր. Մելքիսեդեկ Սրբազան, ու Արժ. Կիրակոս Խորէն, Փավղեան Յակոբ-Աշոտ, Անոյշեան Գաբրիէլ Արշարունի Յովհաննէս և Աշվատեան Սահակ վարդապետներն, 30ի չափ քահանայք ու դպրաց ընտրելագոյն խումբ մը։

Մահաբեմի մը վրայ դրուած էր դագաղը, զոր կը ծածկէր Մայր-եկեղեցւոյն թաշկեայ եւ արծաթապատ ծածկոցը։

Կանուխէն հայ և օտարազգի ընտրելագոյն բազմութիւն մը եկած խըռնուած էր եկեղեցւոյն մէջ և պահարանները։ Ներկայից մէջ կը նշմարուէին մեծաւ մասամբ Գատական նախարարութեան եւ պետական այլ պաշտօնատարք։ Ժամը 5ն անցած սկսաւ արարողութիւնը։ Դամբանականն արտասանեց Տ. Մելքիսեդեկ Սրբազան կարի սրտաշարժ շեշտերով, և հանկիզ նախարանով, ուրկէ յետոյ՝ հանդուցելոյն կենաց գործունէութիւնն հինգ շրջաններու վերածեց, թուելով այսպէս. Ա.— Անհոգսալի կեանքը. Բ.— Պերճական կամ պաշտօնական կեանքը. Գ.— Ազգային կեանքը. Դ.— Ընդանեկան կեանքը և Ե.— Բարեսիրական կեանքը։

Այս հինգ բաժանման վրայ առանձին առանձին տեսութեամբ Վսեմ. Սուրէնեան Յովհաննէս էֆէնտիի կենսագրական համառօտութիւնն ընելով, Առաջին կեանքին համար ըսաւ թէ՝ Սուրէնեան Յովհաննէս էֆէնտի պատանեութենէն ուշիմ ծնած եւ իւր գործոց զուարն եղած է, իւր ճարտարութիւնն ցցուց նախ ժամագործութեան արհեստին մէջ, զոր կատարելագործելով՝ սուղ միջոցի մէջ կայսերական արքունեաց մատակարար եղած եւ Սուլթաններու շնորհաց արժանացած է։

Արհեստական ասպարէզին զատ՝ զբաղած է նաեւ վաճառականութեամբ, որոյ յաջողականութեան հուչակն մինչեւ կայսերական գահոյքն հասած, եւ բարձրագոյն գոհունակութեան եւ ընդունելութեան արժանացած լինելով, կենաց երկրորդ շրջանին մէջ կը թեւակոխէ, այն է, շուրջ 42 տարիներ առաջ՝ երբ օսմանեան տէրութեան դատաւորական նորակազմութիւնը կը լինի, կը հրաւիրուի ի պաշտօն դատաւորութեան, ուր օժտեալ արժանաւորութեամբն գամ՝ քան զգամ կը բարձրանայ. եւ կը բարձրանայ մինչեւ իւրայի առաջին աստիճանն, ինչպէս նաեւ կը գնահատուի նորա գործունէութիւնը Մէճիտիէի երկրորդ աստիճան պատուանշանաւ։ Նոյնպէս պարսից Շահն ալ կը շնորհէ նմա՝ Շիրի Խուրշիտի պատուանշանն։

Ապա Դեր. դամբանականը անցաւ Սուրէնեան էֆէնտիի կենաց երրորդ շրջանը՝ Ազգային գործունէութիւնը, և մանրամասնեց թէ՝ ի՛նչպէս սկսած է, անդստին իւր երիտասարդութենէն այդ գործոն կեանքը, որոյ մէջ նշանաւոր հանդիսացած է անյողդողդ հաստատամտութեամբ՝ Նէնի-Դարուի Եկեղեցւոյ շինութեան դժուարին գործը ի յանգ ածելով, որ ժամանակակից խոջընդտուներու մատնուած է եղեր։ Սոյն բարեպաշտական գործէն զատ, 1841ի ազգային արհեստաւորաց բարեկարգութեան գործն պատուաւոր դիրքի մը վերածելու համար՝ յաստուած կարգեր ու օրէնքներ սարքած է՝ անոնց յաջողիմութեան նպաստելու համար։

Անոնց վրայ յաւելցուց դամբանախօս Սրբազանը թէ, Սուրէնեան էֆ. ո՛չ միայն բարեպաշտական գործով և արհեստական հնարագիտութեամբ մեծանուն է, այլեւ յաւերժացած է ճեմարանական ծանօթ խնդրոյն երկարատեւ պայքարովն, Գերագոյն ժողովոյ մէջ բռնած կարեւոր դիրքովն։ Իսկ գալով Սահմանադրութեան հաստատութեան և վերքննութեան մէջ ունեցած գործոն մասնակցութեան, որոյ իրր նմոյշ յիշեց՝ 1866 ին անձամբ ներկայ գտնուիլն Ազգային ժողովոյն. և գաղափարաց փոխանակութիւններ ընելն՝ յաւէտ ողբացեալ Ազաթոն Գրիգոր էֆէնտիի, Օտեան էֆէնտիի, Բարունակ պէյի, ինչպէս նաեւ Ստեփան փաշայի, Սերվիչէն էֆէնտիի և այլոց հետ։

Ո՛չ նուազ գովասիւք չեշտեց Ազգային Հիւանդանոցի բարեկարգութեան գործն, յայտնի՝ չատ դժուարացած և փակուելու վիճակին հասած այդ գեղութեան հաստատութիւնը, բայց հանգուցելոյն նախաձեռնութեամբը փրկուած և ազատուած է այդ վերահաս վտանգէն։ Չերկարելու հաւար չպիտի տարածուիմ, ըսաւ, Սուրէնեան էֆէնտիի քառասնամեայ երկար ժամանակամիջոցի մէջ առազգն մատուցած բոլոր ծառայութիւններն, և մասնաւորաբար՝ իրրեւ ազգային վարչութեան անդամ կատարած և այլ պաշտօնները։

Յետոյ, ընտանեկան կեանքի գծերն ի վեր բերաւ, և մէկ ազիկ ու վեց մանչ զաւակացը բարոյական և ուսումնական կրթութիւն տուած ըլլալն յիշելով անոնց ամենուն օր մը ազգին օգտակար անդամներ լինելն չեշտեց։

Հուսկ ապա անցաւ Սուրէնեան Յովհաննէս էֆէնտիի քրիստոնէական կենաց, բացատրեց թէ՝ ինչպէս հանգուցեալն Նորին Սրբազնութիւնը հրաւիրելով ի տուն փափաք յայտնած էր խոստովանելու և հաղորդուելու՝ իրրեւ կատարեալ Հայ և կատարեալ քրիստոնեայ։

Յետոյ՝ յուղարկաւոր թափորն՝ առաջնորդութեամբ Խարիճիէի գավառներու և քաղաքապետութեան բարապանաց, եկեղեցիէն դուրս ելաւ ի ձայն Հայոց և Յունաց եկեղեցիներուն զանգակաց։

Թափորական հանդիսին կը նախագահէր Ամն. Խրիմեան Սրբազան։

Դագաղին առջեւէն կը տարուէր՝ ծաղկեայ փառաւոր խաչապակ մը հիւսեալ մանիշակներով, զոր ձօնած էին հանգուցելոյն յիշատակին՝ Եղբարք Սուրէնեան։ Նոյնպէս, կը տարուէր ընդ առաջ՝ ծաղկեայ փառաւոր պսակ մը՝ նուիրեալ Բէրթէֆ էֆէնտիի կողմանէ, որոյմէ եաքը կուգար վերամարձ սև թաւշեայ բարձիկ մը՝ վրան դեռեղուած կայսերական չքանշաններն. թափորը առաջնորդուեցաւ դէպ ի Յունաց եկեղեցւոյն առվեւ, ուր դագաղը վար դրուելով, Բաղկեղէնի Մեսրոպիան Աւետարան կարդաց և հանդուեան մաղթանք ըսաւ, և յետոյ Յունաց եկեղեցականք ու դպրաց խումբը՝ խաչվառներով՝ մեր թափորին հետ խառնուեցան մինչեւ Դասը գիւղի Բնդէզ ըսուած փողոցն, ուր եկեղեցական հանդէսն դադրեցաւ, և դագաղը քառաձի մեռելակիր կառքի մը մէջ դրուելով յիւսկիւսար փոխադրուեցաւ շքեղապատեալ հնծեալ ոստիկաններէ, որոց հետեւեան 25 էն աւելի յուղարկաւորաց կառքեր։ Երբ Սկիւտար հասաւ կառաց խումբն, Այվատեան Արժ. Տ. Սահակ Ծ. Վարդապետն, խումբ մը քահանայերով ընկերացաւ դագաղին մինչեւ ի գերեզմանատուն Սկիւտարու, ուր ամփոփուեցաւ հանդուցելոյն մարմինն յատկապէս որոշուած դամբարանի մէջ։

Ցաւալի է թէ ի նպաստ Դասը-գիւղի Արամեան վարժարանին ամեն տարի պարահանդէս տրուած առեն, այս առթիւ կազմեալ կարգադիր-Մասնախմբերը, գիւղին մէջ անձամբ շրջագայելով, տոմսերը կը ցրուէին և կը վաճառէին։

Սակայն այս տարի ի նպաստ նոյն վարժարանին տրուելիք պարահանդէսին առթիւ, կ'իմանանք թէ կարգադիր-Մասնախմբին ժողովրդեան ճանձրոյթ չտալու համար, փոխանակ անձամբ տուները շրջագայելով տոմսերն ի վաճառ հանելու, ուրոյն նամակներով գիւղին մէջ շրջաբերութեան հանած է զայնս, և թաղեցի Պատ. ազգայինք ևս գրեթէ ամբողջ տոմսերն սկզբով ընդունած են և յոյժ փոքր մաս մը ետ զրկուած է, զոր կարգադիր-Մասնախմբին ընդունել տալու համար ոմանց տուներն անձամբ դիմել մտադիր է։

Այսպիսի բարենպատակ ձեռնարկութեանց առվեւ, Գասը գիւղի Պատ. Ազգայինք իւրեանց ձեռնտուութեամբ արդէն իսկ հարեւանցի՝ լինելով, տարակոյս չկայ թէ Կարգադիր-Մասնախմբին այս տարի ևս պիտի յաջողի արդիւնաւորել սոյն օգտաշատ ձեռնարկն։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՔ

Առաջին կարգի Օսմանիյէ պատուանշան տրուեցաւ Իտալիոյ Նախարարաց Պ. Քրիսպիի։

Առաջին կարգի Մէճիտիյէ՝ Իտալիոյ արտաքին գործոց Նախարարութեան խորհրդական Պ. Ա. Վամիանի։

Երկրորդ կարգի Մէճիտիյէ՝ Իտալիոյ արտաքին գործոց Նախարարին քարտուղար Պ. Օմնտօ Մարիոյի և անձնական դիւանին մնօրէն Ալպէռ Բիղանի տապետին։

Երկրորդ կարգի Նէֆիգաթի Տէղլրադրոյ տնօրէն Պ. Ժորժ Հոթինոյի կնոջ։

— —

ՊԱՇՏՕՆԷԻՑ ԱՄՍԱԹՈՂԱԿԻ

Ելմտական նախարարութիւնը պարտաստութիւն կը տեսնէ այս օրերս մէկ մէկ ամսական վճարելու համար կառավարական բոլոր պաշտօնէից։

— —

Ի Բ. ԴՈՒՌՆ

Նախարարաց Խորհուրդն իւր սովորական նիստը կազմեց երկկ ի Բ. Դուռն ընդ նախագահութեամբ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին։ Բոլոր նախարարք ներկայ էին, բայց ի Ելմտական նախարար Վսեմ. Յակոբ փաշայէ և Առեւտրական նախարար Վսեմ. Զիհնի փաշայէ, որք հիւանդութեան պատճառաւ բացակայ էին։

— —

ՊԱՏԳԱԿԱՆ ԱՏԵԱՆ ԲԵՐԱՅԻ

Կ'իմանանք թէ Բերայի պատգամական ատեանին անդամներէն Վահրամ պէյ Տատեան, որ ծանօթ է իբրեւ եռանդուն և կարող դատաւոր մը, հրաժարած է իւր պաշտօնէն։ (Թարգ.)

ԱՏԱՆԱՅԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐ

Ըստ տեղեկութեանց Հոբբէ-Ռի, Ատանայի նահանգին կրթական տնօրէնը նկատելով որ Ատանայի մէջ բացուած Հայոց, Յունաց, Բողոքականաց և Հռոմկականաց վարժարանները չուներն հարկ եղած պաշտօնական պատուութիւնը, ծանուցած է Հայոց առաջնորդին, Յունաց մետրապոլիտին և յիսուսեան ու բողոքականաց վարժարաններու տնօրէնութենէն՝ թէ այդ վարժարանք պիտի փակուին եթէ մինչեւ երեք ամիս կրթական նախարարութեան դիմելով չատանան հարկ եղած արտօնութիւնը։

— —

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԴԻՐՔ

Թուրքիոյ և Աւստրիոյ միջեւ վերանորոգելի առեւտրական դաշնադրոյն համար յառաջիկայ շաբթուն մէջ բանակցութիւնք պիտի սկսին երկու կողմէն կարգեալ պատուիրակաց միջեւ։

— —

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Առողջապահական վարչութեան ուղղեալ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ քոլերան անհետացած է ի Պարսկաստան։

—Զեռնհաս իշխանութիւնն իմանալով որ Նիկոմիդիոյ մէջ տեսակ մը հիւանդութիւն երեւան եկած է, ուրկից մահեր եւս պատահած են, հրահանգ ուղղած է տեղական կառավարութեան՝ հարկ եղած միջոցները ձեռք առնուլ և մասնաւոր ուշադրութիւն ընել քաղաքին մաքրութեան։

—Իգիպտէն կը գրեն թէ ինֆլուէնցային պատճառած մահերու թիւն օր աւուր կը չատնայ։ Այդ հիւանդութենէ բռնուող անձանց մէջէն անոնք որք արդէն իսկ ներքին հիւանդութիւն մը ունին, չեն ազատիր եղեր։ Նախորդ շաբթուն Իզմիրի մէջ զրոյց տարածուեր է թէ քոլերայի դէպք մը պատահեր է Պագօս Լէրան վրայ։ բարեբաղդաբար սուտ գուեր է ի վերջոյ թէ այդ զրոյց սուտ է։

—Քարբերդի Կապան Մատէն գիւղաքաղաքին մէջ հիւանդութիւն մը երեւան եկած ըլլալով, առողջապահական քննիչ մը զրկուած է անդ, որ հարկ եղած միջոցները ձեռք առնելով հարիւրի չափ հիւանդներ դարմանած է։ Քննիչը տեղեկագրած է թէ տիրող հիւանդութիւնը տարափոխիկ բնութիւն չունի, այլ թոքաբորբ (սարիլբՁոն) և ջրալից թոքաբորբ (սուբլբՁոն) է։

— —

ՎԱՆԵՑԻ ՀՕՑ ԲԵՌՆԱԿՐԱՑ ԴԱՏԸ

Եղեռնադատ ատեանն՝ ի Զաքմաքճըլար սեղանաւոր Խաչատուր աղայի դրամարկղի կողոպտուելուն առթիւ բացուած դատին նկատմամբ իւր որոշումն տուաւ երէկ։

Ատեանը երեքական տարւոյ շրջագրեալ աշխատութեան դատապարտեց ամբաստանեալներէ պահապան Արթինն և որճադործ Կարապետը։ Բեռնակիր Յակոբ անպարտ արձակուեցաւ, որովհետեւ Նորա մեղսակցութիւնը ապացուցանող ո՛ր և է օրինական ապացոյց չ'կար։ Իսկ Լեւոնի Նկատմամբ որոշում չը տրուեցաւ, ըստ պատելով Նորա տպաքինման, որովհետեւ մնայնի խանգարում մը ունեցած է և այժմ յիմարանոց կը գտնուի։

— —

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՀԻՒՊԱՏՈՍՈՒԹԻՒՆ

Ռուս կառավարութիւնն առաջարկած ըլլալով հիւպատոսութիւն մը հաստատել ի Դամասկոս, կայս. Իրատէ մը հաւանութիւն տուած է առայժմ։ Հետեւաբար Դամասկոսի ռուսական հիւպատոս կարգուած է Կամսարական պէյ և Բ. Դուռը վաւերացուցած է Նորա պաշտօնը։

ՄԱՀԱՑՈՒՑԱԿ

Առողջապահական վարչութեան վճռակարգութենէն կ'երեւի թէ վերջին դեկտեմբեր ամսոյ միջոցին Կ. Պոլսոյ ու շրջակայից մէջ մեռնող անձանց թիւը կը հասնի 1300ի։

— —

ԴՐՈՇՄԱԹՈՒՂԹԻ ՕՐԻՆՔ

Դրոշմաթուղթի օրինաց 22րդ յօդուածին վրայ հետեւեալ յաւելուածն եղած և վաւերացած է կայս. Իրատէով։

«Ըստ այն յաւելուածոյ, որք դրոշմաթուղթի օրինաց վրայ եղած են 14 յուլիս 1304 և 17 Զիլգաատէ 1305 թուականաւ, 22րդ յօդուածի տրամադրութեան համաձայն դրամական տուգանաց պիտի դատապարտուին այն պաշտօնեայք, որք կառավարական պաշտօնատանց ստացագրերու, անդորրագրերու, անցագրերու, որսորդութեան ու ձկնորսութեան արտօնագրերու և կալուածոց յատուկ պաշտօնագրերու (զապթնամէ) վրայ օրինական դրոշմաթուղթն չ'դնելով կուտան, կամ փակցնելով դրոշմաթուղթը, չեն ջնջիր զայն և կամ օրինական արժէքէն նուազ գնով դրոշմաթուղթ կը փակցնեն։»

14 Ճէմազիէլէվվել 1305
25 Դեկտեմբեր 1305

— —

ԵՒՐՈՊԱՅԻՆ ԳԼԱՆԻԿՆԵՐ

Եւրոպայի հռչակաւոր բժիշկ մը յանձնարարած է չը գործածել եւրոպական տերեւ գլանիկները, զի գործածողներէ ոմանք ծանր և վտանգաւոր հիւանդութիւններով վարակուած են։ Այս վնասն ոչ թէ ծխախոտէն, այլ գլանիկներու պատրաստութենէն առաջ կուգայ, որովհետեւ զոյնս պատրաստող արք և կանայք երբեմն թոքախտի և կամ այլ տարափոխիկ հիւանդութեանց ենթակայ կ'ըլլան և քանի որ գլանիկին վրայն տերեւը թուքով կը փակցնեն, իրենց հիւանդութեան միքրոպը կը թողուն գլանիկին մէջ։ Հետեւաբար այդ գլանիկները գործածողք կը վարակուին նոյն հիւանդութեամբ։

— —

Ի ՏԱՐՍԱՆԷԼ

Աղտոտ-ել կը պատմէ թէ անգլիական Արմէլ շոգենաւը նախորդ շաբթուն Տարսանէ ի նեղուցն անցած պահուն քիչ մնացեր է որ ընկղմի, ամրոցին արձակուած թնդանօթի հարուածներէն։ Հրամանատարն ու երկրորդ նաւապետը կը հաւասանեն եղեր թէ գնտակ մը շոգենաւուն առվեւի կողմն ինկեր է և ուրիշ մին ալ պարաններուն մէջէն անցեր է։ Անգլ. շոգենաւը ճշդիւ համակրելի ըլլալով նեղուցի կանոններուն, թնդանօթի հարուածներն ո՛չ թէ իրեն, այլ առագաստանաւու մը ուղղեալ էին, որ որոշեալ տեղը կանգ չէր առած։ Աղտոտ-ել դժուարաւ հաւատ կ'ընծայէ ամրոցին թնդանօթաձիգներուն կողմէ այսպիսի սխալում մը գործուելուն, բայց իր թղթակցին հաղորդած տեղեկութիւնք շատ մանրամասն ըլլալուն, ձեռնհաս իշխանութեան ուշադրութիւնք կը հրաւիրէ։

— —

ՕՍՄ. ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՆ

Օսմ. կայս. Պանքայի Դամասկոսի ճիւղին կողմէ Կ. Պոլիս զրկուած մէկ քանի արժէթուղթք, որք որբերու ստացուածքն էին, կորսուած են օսմ. նամակատան մէջ։ Այդ արժէթուղթի տէրերը ձեռնարկած են դատ բանալ թղթատարական վարչութեան դէմ, պատասխանատուութենէ ազատ ճանչնալով Օսմ. Պանքան։ Սակայն Օսմ. Պանքայի ընդհանուր տնօրէն Սբ Էտկար Վինսրդ որոշած է որ այդ արժէթուղթերու փոխարժէքը Պանքային կողմէ վճարուի, որպէսզի արժէթղթոց տերքը, որք որբեր են, դատական ծախուց չենթարկուին, և այս որոշում գործադրուած է անմիջապէս։

Արքունեաց հրամանատար Օսման փաշա մէկ քանի օրէ ի վեր հիւանդ ըլլալով, ապարանքէն դուրս չելներ։

—Մուսուլի նահանգին մէջ զինուորագրութիւն կատարուելով Մուսուլ քաղաքէն 74 երիտասարդք զինուոր գրուած են վիճակաւ։

—Քարբերդի դաւառական լրագրոյն մէջ կը կարդանք թէ Տէրսիմի մէջ ձերբակալուած երկու հռչակաւոր ուսապետք Մէվլուտ և Ճանիք՝ Քարբերդի կեդրոնական բանտը փոխադրուեր և հարցաքննութեան ենթարկուեր են։ Ժողովուրդը բանտին չուրջը խռնուեր է տեսնելու համար այդ երկու աւազակապետները։

—Տարտանէլէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Մարմարիոյ թղթարեր շոգենաւն այս առաւօտ ժամ 8ին անցեր է նեղուցէն։

—Քարբերդի մէջ կալուածոց և հողերու նկատմամբ խուզարկութիւնք կը կատարուին յատուկ պաշտօնէից կողմէ։

—Ամասիոյ Հավզա դաւառակին ոստիկանք ձերբակալած են չորս աւազակներ, որք կ'ասպատակէին այդ կողմերը։

—Երէկ Պայազիտի հրապարակէն անցնող դրասնեերէ մին կից մը զարկաւ կարապետ անուն մարդու մը գլխուն։ Կարապետի գլուխը բաւական վիրաւորուած ըլլալով, հիւանդանոց փոխադրուեցաւ։

—Պէյրութի անգլ. դեր-հիւպատոս Պ. Էլտրիջ մեռեր է։

—Վեհ. Սուլթանն հաճած է աւագ թիկնապահ Ֆուատ փաշային շնորհել գեղեցիկ քէօշկ մը ի Ֆէնէր Պաղչէ, ընդարձակ գեղեցիներով շրջապատեալ։

—Պայազիտի շրջակայքը գտնուած Գարագուլաք խանին մէջ բնակող Հիւսէյին անուն խոհարար մը կերակուրպատրաստած պահուն, ածուխի ապտեցութենէն զգայազրկ ըլլալով, վառարանին վրայ ինկաւ։ Ոստիկանք իմանալով օգնութեան փութացին և ազատեցին խոհարարն, որուն մարմնոյն այլ և այլ կողմերն այրած էին, հոհարարն սթափելով, ըսաւ թէ կերակուրը պատրաստած պահուն վրան սրկարութիւն մը եկած և ինկած էր։

—Եղեռնադատ Ատեանն այսօր պիտի խորհրդակցի Մէհմէտ Բէյլիվանի դատին առթիւ իւր որոշումը տալու համար։

—Սէյանիկի մէջ տիրած երաշտութեան պատճառաւ երկիւղ կայ թէ այս տարի թէ՛ անասնոց և թէ հունձքի կորուստներ ըլլան։

—Այրի տիկին Եօրկանտօրուլօ 3000 ֆրանք նուիրած է ի նպաստ մայրաքաղաքիս յունական բարեգործական հաստատութեանց։

—Նափթ-Եբուսաղեմի երկաթուղին, որոյ շինութեան ու շահագործման մենաշնորհն ստացած է Ժոզէֆ Նալսն էֆէնտի, մէկ կողմէն մինչեւ Կազա ու միւս կողմէն մինչեւ Նապլուս պիտի կրնայ երկարիլ։

—Այս օրերս Տէրսիէֆիրի կողմերը առատ ձիւն տեղացած է և շատ տեղեր հինգ մեթր բարձրութեամբ ձիւն կը գտնուի։ Հեռագրական թելերը ձեան մէջ ծածկուած ըլլալով, հաղորդակցութիւնք դադրած են։ Տեղական կառավարութիւնը թելեւ պաշտօնեայներ զրկած է ձիւները մաքրելու համար, սակայն անկարելի եղած է, որովհետեւ պաշտօնեայք հաղիւ կրցած են հինգ ժամու մէջ քսան վայրկեան հեռաւորութիւն տեղ մը երթալ։

Այսու հանդերձ աշխատութիւնք կը շարունակուին և կը յուսացուի որ հեռագրական հաղորդակցութիւնք վերսկսին մէկ քանի օրէն։

ԲԼԷՅԼԻ ԴԱՇՆԱՄՈՒՐՔ

ԲԱՐՈՒՔԻ ՏԻՆՔԵՐ. ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԻՍԻՆ ՄԷՋ

Երդուեալ դատաւորաց միաձայնութեամբ Բլէյլ տան տրուած Մեծ Մրցանակը՝ չարունակութիւն կը կազմէ այն բարձր վարձատրութեանց զոր ստացած է գաշնամուրներու այս հռչակաւոր գործարան, որ քիչ ատենէն իւր գոյութեան դարը պիտի լրացնէ։

Գործարանս, — 1807ին հիմնեալ Ինեաս Բլէյլէյ, որ երաժիշտ և երգահան էր, և այսօր ընդ տնօրինութեամբ Պ. Կ. Լիոնի, նախկին աշակերտ Բազմարուեստեան վարժարանին, — իր գոյութեան այս երկու ծայրերու մէջ կը միացնէ գեղարուեստական ամենէն բարձր ոգին, և գիտական ամենէն ճշգրիտ ոգին։ Արդարեւ Բլէյլէյ տունը միակ գեղարուեստական գործարանն է արժանի այս անուան, ուր գիտութիւնը կուգայ առաջնորդել և զօրացնել գործնականն և աւանդութիւնը։

Տարեկան արտադրութիւնը կ'անցնի 3000 դաշնամուրն, որք իրենց մասնաւոր շինուածքով կրնան դիմանալ ամենէն տարբեր կլիմայներու։ Հասարակութեան յանձնուելէ առաջ, քանի մը ամիս կը մնան մթերանոցի մէջ, ուր բարեխառնութեան մեծ տարբերութեանց կ'ենթարկուին։ Անոնց շինութեան համար գործածուած փայտերը միմի հաշուով 8 էն 12 տարի կը շրջուին, որով հարկ կ'ելլայ մէկ միլիոն ֆրանքէ աւելի փայտ ունենալ պատրաստ։

Բլէյլէյ, Ուոլիի և ընկ. տան յատուկ բերած գեղարուեստական շարժումը նշանաւոր է։ Ամենէն մեծ երաժիշտներն եւ երգահաները, Քալքպրէնէր, Շոբէն, Լիզ, Կոդշալք, Քէդգէն, Բիդգէր, Սգէֆէն, Հէլլէր, Տըլապոռտ, Կուռնօ, Կրիէկ, Մարմնդէլ, Բիպէնշդայն, Սէն-Սան, Շուլոֆ, Թոմէ եւ շատ ուրիշներ նուագած են եւ կը նուագեն տակաւին Բլէյլէի ազգաւոր անգուգական դաշնակաց վրայ։ Բլէյլէի տունը տարին 500 հատ կը վաճառէ այս հզօր գործիներէն։

Քանի մը ամիսէն, Բլէյլէյ Տան 700 գործաւորներն ուրախութեամբ և արդար հպարտութեամբ պիտի տեսնեն հարիւր հազարերորդ դաշնամուրին լինելիութիւնը։ 1890 տարւոյ գեղարուեստական մեծ դէպքը պիտի ըլլայ այս։

Ի Կ. Պոլիս Բլէյլէյ Տունն իւր միակ մթերանոցն ունի Տըմիրլիի վաճառատանց մէջ, Բերա, Մեծ Փողոց, Թիւ 303։ Այս պահուս անդ կը գտնուի ազգաւոր սքանչելի դաշնակ մը։ Ջերմապէս կը յանձնարարենք մեր ընթերցողաց որ երթան քննեն այդ մեծվայելուչ գործին։

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԵՑՒ

Ռումէլիի երկաթուղեայ արժէթղթոց 120րդ վիճակահանութիւնը հրապարակաւ տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ շաբաթ, 1 փետրվար (Ն. Տ.), ճիշդ միջօրէին, արքունի Փողերանոցին մէջ, ազակցութեամբ Օսմ. կայս. Պանքային։

ԱԶԴ

Ս. Փրկչի Ազգ. Հիւանդանոցի հաստատութեան վագիէն, Օրթաքէօյ Մուշէգին փողոց թիւ 36 փայտաշէն տունն, որ մահլիւլ մնացած է, առ այժմ 2000 դահեկան գնող կայ, որոյ վերջնական ճուրդը տեղի պիտի ունենայ փետրվար 5, երկուշաբթի օր։

Գնել ուզողք պարտին Հոգաբարձութեանս գրասենեակը ներկայանալ։ Կ. Պոլիս Մեծ-Նոր-Խան միջնայարկ թիւ 48, 49, 50։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

Փարիզ, 29 յունուար

Պ. Թիռան Նախարարաց խորհրդոյն քննութեան մատոյց օրինագիծ մը, որուն համեմատ կառավարութիւնն հանրային օգտի պատճառաւ կը ստանայ Շան տը Մառսի դաշտն, (ուր բացուած էր Արուեստահանդէսն,) և Արուեստահանդիսին գլխաւոր շէնքերը կը պահուին։

Շէրպուռ, 29

Դանիոյ գահաժառանգն ատ հասաւ «Սէն-Թօմա» դանիական մարտանաւով։

Մասուա, 28

Օվէրօ իտալեան զօրավարն յայտարարեց երեւելեաց թէ իւր նպատակ զիրկէ (Ատուա) Իտալիոյ հաշուոյն դրաւել և հպատակեցնել չէ, այլ բարեկարգութիւնը վերահաստատելուն պէս պիտի վերադառնայ իւր չուկէն ի Մասուա։ Յարեց թէ Իտալիա չուզեր իւրացնել այդ երկիր, որ Մենելիք Թագաւորին կը վերաբերի։

Փարիզ, 29

Երեսփոխանաց ժողովը այսօր ընտրեց 55 անդամէ բաղկացեալ մաքսային յանձնաժողովն, որոց 39 պաշտպան-դրութեան կուսակից են, 13ն՝ ազատ-փոխանակութեան և 3ն երկմիտ են։ Բոլոր պաշտպանողականք հակառակ են առեւտրական դաշնադրաց նորոգման։

Ընտրեալ անդամոց մէջ են Պարոնայք Ռիպօ, Ֆլուռէնս, Տօթրէմ, Մէլլին, Ռէյնալ, Լոքռուա, Փէյթրալ, Վատինկթոն, Տըվէլ, Լէոն Սէ և Պէրժէ։

Փարիզ, 29

Կը հաստատուի թէ Մեռաղաց Ընկերութեան պղնձի վրայ չահադիտական գործողութեանց նկատմամբ բացուած դատական քննութիւնն ուարտած է, բայց կոչնագիրը դեռ չեն ղրկուած։ Հարցաքննիչ դատաւորն իւր հրամանագիրը փետր. 5էն առաջ չպիտի հանէ եղեր, և հետեւապէս այդ թուականէն առաջ չպիտի յայտնուին անուանք այն նշանաւոր սեղանաւորաց որք այդ չահադիտական գործողութեանց առթիւ պատժական դատարանին առջեւ պիտի դատուին։

Հելսինկֆորս, 29 յունուար

Անհիմն են այն զրոյցք թէ ռուս կառավարութիւնը կ'ուզէ նուազեցնել Ֆինլանտայի ազատութիւնները։ Հաստատեալ Ցանձնաժողովին պաշտօնն է ևեթ դիւրացնել երկաթուղեաց հաղորդակցութիւններն և բառնալ թղթատարական, մաքսային և դրամական տարբերութիւնները։

Բարիզ, 29 յունուար

Լէպէռէ լրագիրը, կէս-պաշտօնական հատուածի մը մէջ կը հերքէ թաչէին այն լուրը թէ Ֆրանսա, Իտալիա և Աւստրիա-Հունգարիա բաղդած են ի Պուլկարիա ներածեալ ամէն ապրանաց վրայ մաքսատրոյ 50 % յաւելման դէմ։ Լրագիրը կը յաւելու թէ ժամանակէ մը ի վեր Պուլկարիոյ մէջ անցած դարձած ամէն բաները բոլորովին հակառակ են դաշնագրոց։ Ֆրանսական կառավարութիւնն իւր ժամանակը պիտի կորսնցնէր եթէ ուզէր բողոքել պուլկարական ամէն անկանոնութեանց դէմ։

Պուքրէշ, 29 յուն.

Կառավարական մեծամասնութիւնն որոշեց մերժել նախորդ նախարարապետ Պ.

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 18 յունուար

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱՐՈՅ

8 ամիս Լոնդրայի վրայ (Պանքայի)	109 3/8
8 » » » (վճռական)	109
» Բարիզի » (պանքայի)	22 97 1/2
» » » (վճռական)	23 5

Օսմանեան Ֆոնսօլիտէ

Երէկ երկկոյ գոց. (Մէջց. 1) . Սէրի	19 20
Պօրսային գոցուելէն վերջը »	19 20
Բերայի մէջ »	19 21
Առաւօտեան բացուելուս »	19 21
Կէս օրին »	19 21

ԻՍԹԻԳԱԶԸ ՏԱԽԻԼԻ

Երէկ երկկոյ	45 15
Այս առաւօտ	45 20
Կէս օր	45 20

ԸՆԹԱՑՔ Ա. ԴԻԼԷԹԼԷԹՈՅ

Փոխառութիւն	Ա. Սէրի	40
»	Բ. »	23 30
»	Գ. »	19 21

ԲԱՅԵՐՆՏԱՅՍԻՔ

Սօսիէթէ ժէնէրալ	Ակզ. Լբ.	4 26
Քրէտի ժէնէրալ	Օմմ. »	8 24
Պանք տը Գոնս	» »	7 12
Սօս. Շանժ է վալէօր	» »	4 29
Թրամուէյ	» »	472 1/2
Բուսէրի երկաթուղի	Ֆր.	74 25
Օպլիկասիոն տը Բրիօրիթէ	»	— —
Բաժնեթուղթ Լավրիօնի		121

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Բարիզ, 29 Յունվար ժամ 3 վայր. 42 երեկ

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	88 05
» » 4 1/2 %	107 05
Օսմանեան քոնսոլիտէ Սէրի Դ.	17 90
» Երկաթուղի	74 50
» Բէժիի բաժնեթուղթք	521 25
Հանք Օթոման	533 12 1/2
Գրէտի Լիոնէ	715
Իտալական Ռանթ 5 %	94 10
Հելլենական 5 %	461 50
Բրիօրիթէ թիւրք	485 62 1/2
Եգիպտական միացեալ	474 62 1/2
Պանք տը Բարի	795
Օմմ. մաքս. արժէթուղթ	404
Սուէզի ջրանցք	2311 25
Սպանիական արտաքին	72 3/4
Զէք Լոնդրայի վրայ	25 26 1/2

Լոնտոն, 29 Յունվ. ժամ 6 վայր. — երեկ

Ակզ. քոնսոլիտէ	97 7/16
Օմմ. » Սէրի Դ.	17 5/8
» » » » գոց	— —
» » » Ա	40
» » » Բ.	23 7/8
» » » Գ.	17 5/8
Փոխառութիւն 1877	101 1/4
Պանք Օթոման	11 1/4
Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիչէ)	93 15/16
» առանձ. (բրիվիլէժէ)	103 3/8
Ֆայրա Սահիէ	83
Ֆօմանիալ (փոխառ. Բօչիլա)	102 1/2
Հելլենական 5 %	90
Մոնթօրէալ »	74
Ռուսական 1889	94 1/4
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	25 26 1/2

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՐՍԱ

Բարիզ, 29 Յունվ. ժ. 10 վ. — երեկ

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	88 02 1/2
Օսմանեան քոնսոլիտէ Դ.	17 87 1/2
Օսմանեան երկաթուղի	— —
Եգիպտական միացեալ	473 75

Վիէննա, 29 Յունվ ժամ 10 վայր. —

Օսմանեան երկաթուղի	37
» Բէժիի բաժնեթուղթք	117
Փոխառութիւն Լոնտոնի վրայ	118 40

Պերլին, 29 Յունվ. ժամ 10 վայր. —

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	20 42 1/2
Ռուպլ Թղթադրամ	224 1/4
Օսմանեան երկաթուղի	82 20
Օսմանեան քոնսոլիտէ Սէրի Դ.	17 70

«ՍԲԲՈՅ ԵՂԱՆԱԿ»Ն՝ ԵՒ ՍԲԲԱՏԵՂԻՔ

Յ'ԵԴԵՍԻԱ.

1 Յունուար, 1890

Այնան վերջին և ձմեռն առաջին երկու—Նոյեմբեր Դեկտեմբեր—ամիսները, իրաւամբ կարելի է անուանել «Սբբոց եղանակն յԵդեսիա. որովհետեւ ըստ Հայկական տօնակարգութեան՝ այդ ժամանակամիջոցի մէջ՝ նշանակելի զուգադիպութեամբ մը մեր ձաւոր յայսրդութեամբ իրարու ետեւէ դասաւորուած են Ցօնանմխութիւնք ա'յն Սբբոց, որոց յիշատակավայրք՝ բազմաթիւ դարերէ ի վեր Միջագետաց պատմական յիշատակօք լի Եդեսիոյ՝ մասնաւորապէս Հայ-քրիստոնեայ բնակչաց՝ բարեպաշտական զգացմանց նոր գրգիռ և զարթնում կուտան տարուան այդ եղանակին մէջ։

Կը նշանակենք ի սորուն՝ Ցօհաննէսի սահմանադրած այն դասակարգ, որ համեմատ նոյն երկամեայ չրջանի մէջ, մասնաւոր հանդիսաւորութեամբ կը տօնուին յԵդեսիա՝ տեղացւոց ընծանաբբէն։

Ա. Ս. վկայք՝ Գուրիաս, Սամունաս և Աբիբաս.

Բ. Ս. Թադէոս առաքեալ.

Գ. Մեծն Աբգար.

Դ. Ս. Յակոբ հայրապետ Մծբնայ.

Ե. Ս. Ադդէ առաջին հայրապետ Հայոց.

Զ. Ս. Աբբա Եփրեմ խուրի։

Որովհետեւ ժամանակի սպառիչ ընթացքն անցելոյն ամենն թանկագին աւանդութեանց յիշատակներն կամ յիշակերտներն իսկ չքացնելու և մոռացութեան դատապարտելու վըրայ է հետզհետէ, թերեւս բոլորովին անօգուտ չթուին, մեր կրօնական պատմութեան համար՝ դէթ մասամբ մը կարեւորութիւն ունեցող՝ վերեւ նշանակեալ Սբբոց՝ Ուխտատեղեաց և յարակից ինչ ինչ պարագայից մասին ներկայիս նշանակուած քանի մը տեղագրական ծանօթութիւնք, յորս կը նշմարուին հետք ինչ նուիրական յիշատակաց՝ վերաբերութեամբ մեր ազգային կրօնական նշանակալից անցելոյն։

Ա.

Ո-Խոտորեալ Դուրիասայ և ընկերացն

Տեղին նահատակութեան Երից Վըկայիցն, (1) զորս Ժողովուրդն սովորաբար՝—անշուշտ «Հոգեւորական կցորդութեան» իմաստով—կը կոչէ Եբէ ազբար, կը գտնուի քաղաքիս հարաւային պարսպէն կէս ժամ հեռի, Հռովմական տիրապետութեան ատեն՝ Վէրնէ-ՆԷկոս և այժմ առ հասարակ Եբէ ազբար Լեռ՝ յորմէ՝ յորմէ՝ լերին արեւելեան գառիվայրին վրայ։ ուր կը կենան խաչի գրօշմեր կրող դարերու մաշող ընթացքին դիմադրեալ 3-4 տապանաձեւ վիմաքարեր։ ուրկէ քանի մը մեդր չեղելով դէպի հիւսիսային արեւմուտք, կը տեսնուի սրբոց նահատակավայրին մերձ ճգնութեամբ ապրող անձնուրացներու վիմափոր բնակարան մը, յորում կըսուի թէ թաղուած են նախապէս որդին Մեծին Աբգարու, և Կոստանդինոս անուանի եպիսկոպոսն։ սոյն լերան ուրիշ կողմերն ևս՝ բազում վիմակերտ մատուռներ, խորաններ, դամբարաններ, վաղեմի խաչանիշեր ինչպէս նաև ուրեք ուրեք կիսեղծ արձանագրութիւնք կը տեսնուին որպէս այժմ Զարդաքէր անուանեալ բարձրադիր վիմափոր աղօթարանին մէջ կը կարդացուին Աւետարանէ կըտորներ՝ Ասորերէն փորագրուած։ «Ահա արդարեւ իսրայելացի, յորում նենգութիւն ո'չ գոյ,» ևն։ ևն։

Երեւոյթէր լեռնէն դէպի հիւսիսային արեւմուտք քառորդ ժամու տեղուութեամբ ընթանալով՝ քաղաքիս աւելի մերձ՝ ցածր ենթաբլրի մը վրայ կը տեսնուի Խաչվանդ անուանեալ ուխտատեղին։ ժողովրդական աւանդութիւնն կ'ըսէ թէ երբ Հերակլ կայսեր խոսրովու դէմ՝ տարած յաղթութեամբ Քրիստոսի գերեալ խաչափայտը Պարսկաստանէն վերստին ի Պաղեստին կը փոխադրէին, ի Միջագետս հանդիպելով, Ս. Խաչափայտին հետ այս տեղ լինելանած են գիշեր մը, յորում լուսոյ փայլատակումներ երեւցած են ի տեսիլ ժողովրդեան։ ուր՝ յետոյ հաւատացեալք չլնած են Խաչվանդը։ յետ ժամանակաց աստ անիծուած են մարմինք վերոյիշեալ երեք նահատակաց և այս առթիւ՝ նոյն սրբատեղին սկսած է կոչուիլ Նոր Վէյսրան։

Տեղաբնակ հայ ժողովուրդն՝ հաւատարիմ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ անխարական ազատամիտ ոգւոյն, ամէն տարի սոյն օտարացեղ՝ այլ համակրօն Սրբոց յիշատակութեան օրը, ստացա նահատակութեան վայրը յուխտ և յերկրպագութիւն կը դիմէ խմբովին։ ուր հայ քահանայք դէպ արեւելք ուղղուած՝ զառաջեալ լերին տարածեալ ընդարձակասկման դաշտին մէջ 15-20 վայրկենի հեռաւորութեամբ իրենց հանդէպն ունենալով Ս. Դասպարէի հանրահռչակ ուխտատեղին (2) և պատմական Զրհորը, յորում Աբգարու պատգամաւորք՝ առ ահի ասպատակաց, ընկղմեցին երկու կղմնդրներու միջեւ պարփակուած Քրիստոսի «Կնդանագիր Դաստառակը, կ'երգեն խորհրդաւոր եղանակաւ մը՝ «Եկեալ եմք ի տեղի վկայիցն, և աղաչեմք զքեզ Աստուա՛ծ ողորմեայ»։

Բ.

Մկրտչան Թարգմանչ առաքելոյն

Եդեսիոյ հիւսիս-արեւմտեան պարըսպանկիւնէն նոյն ուղղութեամբ հեռանալով հազիւ կէս ժամու ճանապարհ՝ զուարթաւէտ պարտէզներով չրջապատուած կը գտնուի հսկայ քարամբք ոլմնադրեալ գեղանպոր բոլորշի աւազանաձեւ Մկրտարանը՝ Հայաստանեայց Առաջին Լուսաւորչին։

Սուրբն Թադէոս՝ անդրանկահաստատ Մեծին Աբգարու խնդրանօք՝ մայրաքաղաքին յոքնախուռն բնակչաց նորափայլ կրօնը քարոզելէն և իւր պաշտաման յաջողութեամբ պսակուելէն յետոյ, Նոր Կրօնին ճշմարտապէս հաղորդակից ընելու համար հաւատացելոց բազմութիւնը, ընկղմամբ կը մկրտէ նոյն աւազանին մէջ, որ յամենայն հետ կ'անուանի Մկրտարան Թարգմանչ առաքելոյն։

Սոյն աւազանին կից, որ չրջակայ պարտէզներուն ջուրը կը մատակարարէ, կայ մասնաւոր լուացարան մը իգական սեռին համար, ուր կ'իջնեն ուխտաւորուհիք՝ պատերուն վառած մոմեր փակցնելով կամ խունկ ծխելով և անդ կը լուացուին կամ կ'աղօթեն։ Այլկրօն հիւանդներ ևս կը դիմեն ատ անխտիր, նուիրական ջրոյն լողացմամբ իրենց ախտաժէտութենէն բուժուելու յուսով։

Սոյն ուխտատեղւոյ վերաբերեալ աւանդութիւնք՝ տպաւորեալ են խորապէս նաեւ ի միտս մեր թուրք հայրենակցաց։ ապացոյց այսմ՝ բաւական դայլն կրօնական նշանակալից անցելոյն։

Ա.

Ո-Խոտորեալ Դուրիասայ և ընկերացն

Տեղին նահատակութեան Երից Վըկայիցն, (1) զորս ժողովուրդն սովորաբար՝—անշուշտ «Հոգեւորական կցորդութեան» իմաստով—կը կոչէ Եբէ ազբար, կը գտնուի քաղաքիս հարաւային պարսպէն կէս ժամ հեռի, Հռովմական տիրապետութեան ատեն՝ Վէրնէ-ՆԷկոս և այժմ առ հասարակ Եբէ ազբար Լեռ՝ յորմէ՝ յորմէ՝ լերին արեւելեան գառիվայրին վրայ։ ուր կը կենան խաչի գրօշմեր կրող դարերու մաշող ընթացքին դիմադրեալ 3-4 տապանաձեւ վիմաքարեր։ ուրկէ քանի մը մեդր չեղելով դէպի հիւսիսային արեւմուտք, կը տեսնուի սրբոց նահատակավայրին մերձ ճգնութեամբ ապրող անձնուրացներու վիմափոր բնակարան մը, յորում կըսուի թէ թաղուած են նախապէս որդին Մեծին Աբգարու, և Կոստանդինոս անուանի եպիսկոպոսն։ սոյն լերան ուրիշ կողմերն ևս՝ բազում վիմակերտ մատուռներ, խորաններ, դամբարաններ, վաղեմի խաչանիշեր ինչպէս նաև ուրեք ուրեք կիսեղծ արձանագրութիւնք կը տեսնուին որպէս այժմ Զարդաքէր անուանեալ բարձրադիր վիմափոր աղօթարանին մէջ կը կարդացուին Աւետարանէ կըտորներ՝ Ասորերէն փորագրուած։ «Ահա արդարեւ իսրայելացի, յորում նենգութիւն ո'չ գոյ,» ևն։ ևն։

Երեւոյթէր լեռնէն դէպի հիւսիսային արեւմուտք քառորդ ժամու տեղուութեամբ ընթանալով՝ քաղաքիս աւելի մերձ՝ ցածր ենթաբլրի մը վրայ կը տեսնուի Խաչվանդ անուանեալ ուխտատեղին։ ժողովրդական աւանդութիւնն կ'ըսէ թէ երբ Հերակլ կայսեր խոսրովու դէմ՝ տարած յաղթութեամբ Քրիստոսի գերեալ խաչափայտը Պարսկաստանէն վերստին ի Պաղեստին կը փոխադրէին, ի Միջագետս հանդիպելով, Ս. Խաչափայտին հետ այս տեղ լինելանած են գիշեր մը, յորում լուսոյ փայլատակումներ երեւցած են ի տեսիլ ժողովրդեան։ ուր՝ յետոյ հաւատացեալք չլնած են Խաչվանդը։ յետ ժամանակաց աստ անիծուած են մարմինք վերոյիշեալ երեք նահատակաց և այս առթիւ՝ նոյն սրբատեղին սկսած է կոչուիլ Նոր Վէյսրան։

Տեղաբնակ հայ ժողովուրդն՝ հաւատարիմ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ անխարական ազատամիտ ոգւոյն, ամէն տարի սոյն օտարացեղ՝ այլ համակրօն Սրբոց յիշատակութեան օրը, ստացա նահատակութեան վայրը յուխտ և յերկրպագութիւն կը դիմէ խմբովին։ ուր հայ քահանայք դէպ արեւելք ուղղուած՝ զառաջեալ լերին տարածեալ ընդարձակասկման դաշտին մէջ 15-20 վայրկենի հեռաւորութեամբ իրենց հանդէպն ունենալով Ս. Դասպարէի հանրահռչակ ուխտատեղին (2) և պատմական Զրհորը, յորում Աբգարու պատգամաւորք՝ առ ահի ասպատակաց, ընկղմեցին երկու կղմնդրներու միջեւ պարփակուած Քրիստոսի «Կնդանագիր Դաստառակը, կ'երգեն խորհրդաւոր եղանակաւ մը՝ «Եկեալ եմք ի տեղի վկայիցն, և աղաչեմք զքեզ Աստուա՛ծ ողորմեայ»։

Բ.

Մկրտչան Թարգմանչ առաքելոյն

Եդեսիոյ հիւսիս-արեւմտեան պարըսպանկիւնէն նոյն ուղղութեամբ հեռանալով հազիւ կէս ժամու ճանապարհ՝ զուարթաւէտ պարտէզներով չրջապատուած կը գտնուի հսկայ քարամբք ոլմնադրեալ գեղանպոր բոլորշի աւազանաձեւ Մկրտարանը՝ Հայաստանեայց Առաջին Լուսաւորչին։

Սուրբն Թադէոս՝ անդրանկահաստատ Մեծին Աբգարու խնդրանօք՝ մայրաքաղաքին յոքնախուռն բնակչաց նորափայլ կրօնը քարոզելէն և իւր պաշտաման յաջողութեամբ պսակուելէն յետոյ, Նոր Կրօնին ճշմարտապէս հաղորդակից ընելու համար հաւատացելոց բազմութիւնը, ընկղմամբ կը մկրտէ նոյն աւազանին մէջ, որ յամենայն հետ կ'անուանի Մկրտարան Թարգմանչ առաքելոյն։

Սոյն աւազանին կից, որ չրջակայ պարտէզներուն ջուրը կը մատակարարէ, կայ մասնաւոր լուացարան մը իգական սեռին համար, ուր կ'իջնեն ուխտաւորուհիք՝ պատերուն վառած մոմեր փակցնելով կամ խունկ ծխելով և անդ կը լուացուին կամ կ'աղօթեն։ Այլկրօն հիւանդներ ևս կը դիմեն ատ անխտիր, նուիրական ջրոյն լողացմամբ իրենց ախտաժէտութենէն բուժուելու յուսով։

Սոյն ուխտատեղւոյ վերաբերեալ աւանդութիւնք՝ տպաւորեալ են խորապէս նաեւ ի միտս մեր թուրք հայրենակցաց։ ապացոյց այսմ՝ բաւական կը լինի կարծենք յիշել եւեթ թէ ամէն անգամ որ թուրք խանութպանք վաճառեն Առաքելական աղբիւրին շուրջ գտնուած պարտիզաց բերքերը՝ իբրեւ նվերանց գովեստ նոյն վաճառքներուն՝ մինչեւ ցարդ չուկայի մէջ կ'աղաղակեն որոնք՝ Թարսս սուսատեալքն սուսյանոս։

Ի միջի այլոց՝ անուանի է տեղւոյն յոյժ ներակեղեւ ագնիւ նուռն, ինչպէս նաեւ ընտիր պիստակն, որ ծառք սակայն՝ մշակողաց անհոգութեամբ՝ հետզհետէ սպառելու վրայ են։

Գ.

Ո-Խոտորեալ սրբոյն Աբգարու

Սրբոյն Աբգարու այժմու ամէնէն ծանօթ ուխտավայրը, քաղաքիս ժամ մը հեռի՝ հարաւ-արեւմտեան կողմն եղող լերանց մէջ կը գտնուի։ ուր դէպի հարաւնայող կարգմը քարայրներումն՝ նըրբաբուեստ ճաչակաւ գրուագեալ գեղեցիկ կամարներով զարդարուած՝ յանցելումն նշանաւոր անձի մը բնակարան կամ աղօթատեղին լինելու տպաւորութիւնը կ'ազդէ դիտողաց։ Նոյն բնակարանին՝ որ առաստաղէն կախուած խանթեղաց չարանոցներու կանոնաւոր կարգաւ պատրաստուած տեղունքը կը տեսնուին, արեւելեան կողմը՝ կայ խորանաբակ վայր մը, յորում Աբգար զետեղած է ժամանակ մը Քրիստոսի Ս. Դաստառակը։ Անդդարձեալ, արեւելեան կողմի կեդրոնական կամարակապ կամողկէին վրայ՝ կը նշմարուի ծուխէ սեւցած հնագոյն ծեփով յղկեալ քառանկիւնի տարածութիւն մը, որ վերայ կ'ասեն նկարուած էր Քրիստոսի Դաստառակին պատկերը՝ ճշմարիտ կենդանագիր Դաստառակին անկէ յայլոր՝ հաւանակաբար քաղաքիս հիւսիսային մեծ դրան վրայ—որ այժմ Սամսատայ դուռ կ'անուանի—յատկապէս չինուած Մատուռը (3) փոխադրուած ատեն։

Ցաւանդութենէ դիտենք՝ թէ Աբգար յետ ընդունելոյ Թադէոսի առաքելական այցելութիւնն, և յետ ապաքինման իւր ծանօթ հիւանդութենէ, իր կենաց մնացորդ սակաւաթիւ տարիները քաղաքին ժիսորէն հեռի՝ քրիստոնէավայել խաղաղութեամբ եկած անցուցած է սոյն մեկուսի բնակավայրին մէջ, որ առջեւ տարածեալ տափարակ հրապարակին վրայ ժամանակին կառուցեալ ընդարձակ չինուածք՝ այժմ ի չիք դարձած են բոլորովին, որոց սակայն հաստահեղոյս հիմունք և վիմատաշ սալայատակներու հետքեր դեռ ևս կը նշմարուին երկրի մակերեսին վրայ։

Նոյն քարայրերու արեւմտակողմանին մէջ, կայ վիմափոր դամբարանաձեւ վայր մը, (որ վրայի մարմարեայ տապանաքարը դեռ քանի մը տարի առաջ հովիւներու կոչտ ձեռքերով ջարդակոտոր եղած էր), յորում—ժողովրդական տարբացեալ աւանդութեամբ—կ'ըսուի թէ Թադէոս է սրբացեալն Աբգար, և մերձ այս վայրին՝ ուրիշ դամբարանի մէջ ևս՝ Աբգարու իշխանն՝ որ էր «պատուական ի տան արքայի»։

Ցիմարամիտ գանձախնդիրներու անդադրուն ձեռքեր՝ դիւերային մթութեանց մէջ խլրդաբար գործելով՝ վերջին տարիներս վեր ի վայր ըրած են խազադիկ Դամբարանն Աբգարու, որ իւր կրօնական նոր վիճակաւ դանձէ և աշխարհային ամէն վարթամութենէ մեկուսացած էր դեռ չմոռած ի դերեզման։

Ժողովուրդն՝ անբաժան իւր դարաւոր սովորութենէ՝ ի պատշաճի աւուրն խուռներամ կը դիմէ այս ուխտավայրը, (ուր՝ էր երբեմն Ս. Պատարագ ևս կը մատուցուէր), ջերմեռանդաբար աղօթելու դէթ ի լուր քահանայ հարց խորհրդաբար երդած չարականին։

Ամէն ձմեռ՝ վայկատուն արաբ կուգան կ'ապաստանին ատ՝ քարանձաւներու մէջ, յորոց ծերունիք ոմանք կը պատմեն թէ իրենք նշմարած են երբեմն դիշերային հրաշալի երեւութներ «սուրբ մաղթիոն» մէջ։ կը նշանակեն նաեւ այլակրօն ընտանիք մը, որ անհետացած է սերնդովն զի սրբավայրը կ'ապականէին առանց խղճահարութեան։

Այս տեղ և մերձակաները ժայռերու վրայ փորագրեալ կը տեսնուին վաղեմի խաչակերտ և այլ խորհրդաւոր նշաններ, ինչպէս նաեւ մեռացողաց ինչ ասորերէն կիսեղծ արձանագրութեանց(4)։

Մեր նպատակ լինելով ի կարդին՝ ի դիր առնուլ վաղեմի ժողովրդական զրոյցներ որք կրնան հետզհետէ մոռացութեան մատնուիլ, չենք ուզեր ասել թանաւոր անլիշատակ թողուլ ուրիշ աւանդութիւն մը, որոյ համեմատ՝ Աբգար՝ իւր քաղաքի պալատան հարաւային կողմն, գրեթէ ի կեդրոնի քաղաքիս, ուր կը կարծուի թէ կառուցեալ էր ի Թադէոսէ հիմնեալ Ս. Փրկիչ եկեղեցին, թաղուած է։ Այս եկեղեցի ի վերջոյ կոչուած է յանուն Սրբոց Թարասեան մանկանց, որ հիւսիսակողման ինչ ինչ հսկայաչէն մասերը, քարով հիւսուած քանի մը դրունք, պատուհանք, սքանչելարուեստ ճարտարութեամբ քանդակագործեալ մարմարիոնեայ հրսկայ սիւնք և խաչանշանօք գրուագեալ ահագին խաչորութեամբ սիւնագլուխք ևն։ ևն։ մինչեւ ցարդ կը մնան անդանօր անկորուստ, և այցելուաց արդար հիացումը կը գրաւեն, այդ յայտնի մեծագործութեան արդիւնք եղող աւերեալ տաճարի անցեալ՝ բայց դիւրըմբռնելի հոյակապութիւնը մասին։ Սորա ուխտանկիւնի բարձրարերձ ահագին զանգակատունն, որ հսկայ դիրքքհասկցնելու համար կարծենք բաւական է յիշել թէ անոր ներքին լայնատարած սանդուխներէն կարելի է ձիով կամ ուղտով ի վեր անդր ելնել, դեռ կը կենայ ամբակուռ, իբրեւ հին դարերէ մնացած ամէնէն նշանաւոր չինուածքն քաղաքիս։

Այս եկեղեցւոյ չրջապատը չատ աւելի ընդարձակ եղած կը թուի, քան որչափ կը տեսնուի այժմ. չրջակայ յարակից թաղերուն մէջ՝ ասոր ամենեւին ապացոյցք երեւան կ'ելնեն, ամէն անգամ որ չինութեանց պատճառաւ պիղծմեր տեղի ունենան։

Աւանդաբար կը խօսուի՝ թէ այս միջավայրը չորս ազգաց կրօնական համախմբութեան կեդրոն եղած է երբեմն, զի Հայոց, Ասորւոց, Յունաց և Լատինաց վերաբերեալ որոշ որոշ եկեղեցի եղած է անդ ժամանակաւ։

Գ. Կ. ՈՍԿԵՐՉԵԱՆ

(1) Համառօտիւ յիշատակեալ մեր Նոյ. 16ի թղթակցութեամբ։

(2) Անյիշատակ ժամանակէ ի վեր սոյն ուխտատեղւոյն սերնդական յաջորդութեամբ կը ծառայէ ուրուկներու ցեղ մը, որ ժառանգական ախտ կ'ըսուի թէ նոյն հիւանդութիւնն է, որով՝ նախ քան զդարձ իւր ի Քրիստոնէութիւն՝ կը տառապէր Աբգար։

(3) Այս մատուռն՝ յորում Աբգարու հրամանաւ զետեղուած էր Տիրական պատկերն, որպէս զի ամէն ոք որ կ'ուզէր քաղաք մտնել՝ ի սկզբան հոն հաստատեալ Հելլենացւոց դիցական վաղեմի դրօշուածին փոխանակ՝ յարգութիւն տար այնմ, քանդեցաւ 1876 ին։ Հոս էր որ դաստառակն՝ Անանուշայ հալածանաց պատճառաւ՝ թաղուցուած մնաց ընդ երկար։

(4) Կը յիշեցնենք ատանօր, որպէս հայանանածանօթ է ապաքէն, թէ նախ քան զդիւտն հայկական նշանագրոց, Հայք անխտիր կը գրէին ասոր երեւութացաւ, եւ կային ոչինչ բայց եթէ ժայռեր եւ ալաւ։ Եւ այնուհետեւ գերագոյն Պրահմա անիծեց զանոնք երիւքն ալ վասն խորագոյն գժոխոց։

Այնուհետեւ մարդն ըսաւ, «Անիծէ զիս, բայց մ'անիծեր զնէ, իւր յանցանքը էր այն այլ իմ էր»։

Գերագոյն Պրահմա ըսաւ, «Պիտի փըրկեմ զնէ բայց ո'չ զքեզ»։ Եւ ապա նէ խօսեցաւ Պրահմայի եւ ըսաւ, «Եթէ պիտի չինայես զինքը, մի' խնայեր նաեւ զիս, չեմ ուզեր ապրիլ առանց անոր։ կը սիրեմ զանի»։

Եւ գերագոյն Պրահմա ըսաւ, «Պիտի խնայեմ զձեզ երկուքդ ալ եւ պիտի հրսկեմ ձեր վրայ եւ ձեր որդւոց վրայ յաւիտեան»։

Ս. Ա. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

Ճ. ԲԱՆՏԻԼԻՏԻՍ ԲԱԲԱ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԶՈՒԽՄԱՅԻ

171 Ղալաթիա Ֆէրտէնէֆէր խոյոց 171

Պատիւ ունիմ ծանուցանել յարգոյ յաճախորդաց թէ, նորոգութեանց պատճառաւ, վաճառատունս առժամաբար փոխադրած եմ ի Խալիլ Փաշա խան թիւ 13 և 17, ուր պիտի մնայ քառասուն օրի չափ։

Ճորճ Բանտիլիոս Բաբա

Ղալաթիա 8/20 յունվ. 1890

283 4—10

Ա.ԶԴ

Մայրաքաղաքիս մեկնման մը առթիւ, վարձու տուն մը կայ կարասեօք կամ առանց կարասիքի ի Սամաթիա, կայարանի հանդէպ, ծովեզր, ունի 8 սենեակ, պարտէզ, հոր և ջրշեղջ։

Դաշնակ մը ինչպէս նաեւ կարասիք ծախու են։

Դիմել Ղալաթիա Զաքարիէանց վաճառատունը։

290 2—8

ԴԵՐՁԱԿ ԿԱՐԱՊԵՏ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

Որ իւր արհեստը Բերայի Եւրոպացի առաջնակարգ դերձակներու քով կատարելագործած է, այս անգամ ուղղակի Եւրոպայէն բերել տուած է ընտիր կերպասներ, եւ կը գտնուի Պահչէ-Գարու Աստրիական Լոյտ ընկերութեան գործատեղւոյն վրայ իւր թիւ 4 սենեակը։ Իրեն դիմող պատուարժան անձինքը թէ վայելուչ ձեւի, թէ հաստատուն կարի և թէ չափաւոր գնոց մասին կը գոհացնէ։

284 3—10

ՏՕՔԹ. Ա. ՔՕՍԱՆՍ ՏԸ ԲԱՅԹԻՐ

Բժիշկ, վիրաբոյժ և մանկաբարձ, վերկոյսեալ. Ամերիտամի համալսարանէն, հաստատուած է ի Բերա, Եէնի-Զարչի փողոց, թիւ 80։ Հիւանդները կ'ընդունի միջօրէի ժամ 1 էն 2, ըստ Եւրոպացւոց։ երեքշաբթի և ուրբաթ օրերը ձրիաբար կը գարմանէ հիւանդները։ 54

ՀԱՅ ԹԷՅԱՎԱՃԱՌ

Կ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ և Յ. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ

10 ձէլալ-պէյ խանի տակը 10

ՋԻՆԱՍՏԱՆԻ, ՁԱՎԱՅԻ ԵՒ ՀՈԼԱՆԴԱՅԻ

ԸՆՏԻՐ ԵՒ ԱԽՈՐԺԱՀԱՄ ԹԷՅԵՐ

Վաճառատունս իւր հաստատութենէն ի վեր իւր ուղղութեամբ, պատուաւորութեամբ և անխարդախ գործառնութեամբ ստացած հռչակաւ, թէ գաւառներու մէջ և թէ յատոիս խիստ շատ յաճախորդներ գոհ ըրած է։

ՎԱՃԱՌՈՒՄՈՒՆՔ

ՄԵԾ ԵՒ ՓՈՔՐ ՐԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ

ԳԻՆԵՐԸ ՁԱՓԱՒՈՐ 52

ՍԴՈԴԻ ՄՕՏԻՒ ՁԵԱՆ ՕՇԱՐԱԿ

Կ. Պոլիս, 25 սեպտեմբեր 188

Պարոնայք Սդոդ և Պուռն,

Յորմէ հետէ սկսած եմ գործածել ձեր Սդոդի Օշարակը, միշտ լաւ արդիւնքներ ունենալով մանկաց խուլության և անարեւնութեան հիւանդութեանց քանի մը դեպքերու մէջ։

Իմ կարծիքս է թէ այս հմուտ և յաջող պատրաստութիւնը միշտ նոխամեծար համարուելու է Մօրու ձկան իւղին և կը յանձնարարեմ զայն։

ՏՐ. Ա. ԱՆՏՐԻԱՍԵՍ

Նախկին բժիշկ Օսմանեան բանակին

ԻԼԱՆ

ՕՐՄԱՆ ՎԷՄԻԱՏԻՆ ԻՍԱՐԷԻ ՈՒՄՈՒՄԻԷՍԻ

Գասթամունի վիլայէթի տախիլինտէ Ճիտատ գաղասընըն Այտաս գարիկսինտէ վէ Ալթուն Թաշ Վիչի տիվանլէրի ճիվարընտա պլթթէկհարրի զահիրէ իխրաճ օլունուպ խարիթասը մուճիպինճէ չըմալէն Հաճը Օղլու Թէրէսի Նոգթասընտան պէտ իլէ Գայըզլար Թէրէսի Նոգթասընտա միւնթէհէլի խաթթը միւսթագիմ վէ զարգէն մէկզիւր Արմուտ Բալամօ Թէրէսի Նոգթասընտան պէտ իլէ Թաշճա Թէրէսի վէ Շիմշիր Թէրէսի զէրվէլէրինտէն պիլ միրուր մէպտէի հուտուտ օլան Կիւլ Զայըր Թէրէսի Նոգթասընտա վասըլ օլունան խաթթը միւնքէսիր իլէ մահտուտ վէ մէսահիի սաթիհէսի 197 ճէրիպլ արագիտէն իպարէթ օլան մատէնը մէզքիւր 99 սէնէ միւատթէլէ իհսալէ օլունմագ վէ պէհէր ճէրիպլ արագի իչուն պէր մուճիպլը նիզամ օնար զուրուչ ըէսմը մուգարրէր իթա օլունմագ վէ իհսապընա կէօրէ մէսատին նիզամմամէսինին 38 ինճի մատէսի հիւքմինճէ պիր սէնէյէ գատար միւզայէսէսի իհրա օլունարագ էն զկյատէրէսմը նէսպի միրէն թարիպլինէ իհսալէ գելընմագ վէ թէէմինաթ վէ քէֆիալէթը գավէսէ իրայէէ խյէմէք իւզրէ մատէնը մէզքիւր թարիխը իլանտէն իթիպարէն 3 այ միւատթէլէ մէզքէր միւզայէսէյէ վազ օլուզընտան թարիպ օլանլարըն տէրօզիթօ վէ եա միւթէպէր քէֆիպլէրի իպէ պէրապէր Տէրսաատէթ Մալիպէ Խազինէի ճէլիլէսի տարիէսինտէ Օրման վէ Մէսատին իտարէի ուսմամիէսինէ վէ մահալինտէ մէրքէզը միւսլիմէթ միւրաճաաթ խյէմէլէրի իլան օլունուր։

16 քեանունի սանի 305 225

ՐԷՂ

Թբրապզոն վիլայէթի տախիլինտէ Քիւրէլէ գազասընա միւզաֆ Իսէլի գարեէսինտէ քեսին մէսատին մամուլէ վէ մէթրուքէսէն օլան նիւհաս մատէնինին խարիթասը մուճիպինճէ չըմալէն Կիւլ Զայըր Թէրէսինտէն պէտ իլէ Գարաբաշըզ Գրբանի Թէրէսինին էն եիւքսէք Նոգթասընտան պիլ միրուր Իւզիմիւք պաշը Նոգթասընտան վասըլ օլունան խաթթը միւնքէսիր վէ զարգէն մէզքիւր Քիրէճ Գայա Թէրէսի Նոգթասընտան պէտ իլէ մէպտէի հուտուտ օլան Հաճը Օղլու Թէրէսինին զէրվէսի Նոգթասընտա միւնթէհէլի խաթթը միւսթագիմ իլէ մահտուտ օլուզով 883 ճէրիպտէն իպարէթ արագի տէրունինտէ իմալ օլունճագ պիր գէթա քէօմիւր մատէնինին 99 սէնէ միւատթէլէ մատէնը մէզքիւրին միւթէհարրիկէրի Սահակ օղլու Դանիէլ վէ Խանճը օղլու Սէրգիս էօհտէլէրինէ իհսալէսի

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

111

ՆՈՐԹՀՐԸՆ ՊՐԻԹԻԾ ԵՒ ՄԷՐՔԸՆԹԱՑԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 6,515,542
ՀԱՍՈՅԹ 1888 ՏԱՐԻՈՅ 2,085,347

ՆՈՐԹՀՐԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,581,000
ՀԱՍՈՅԹ 1888 ՏԱՐԻՈՅ 967,900

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. նաև իրը ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուժած գումարին 17,000,000 *Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։*

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼԽՈՒ Անգլ. Ոսկի, 500,000 **ՄԱՐԻԹԱՑՄ** ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 102,345

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շրջենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամագրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղ. պաթիա Գօմիսիոն խանի անկի նն երկաթէ կամրջին վրայ նստող սենեակն, առ **ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ** *Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոգրեալ երեք Ընկերութեանց*

ՀԱՋԻ ՇՆՉԱՐԴԵԼՈՒԹԵԱՆ, ՊՐՈՆՇԻԴԻ, ՀԱՐԲՈՒԽԻ, ՑՐՏԱՈՒՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԶԱՑՆԻՇԿԵՐԿԵՐՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՇՆՉԱՓՈՂԻ ԵՒ ԽՈՒՉԱՓՈՂԻ ՀԻԱՆԴԻՈՒԹԵԱՆՑ դեմ իբր ապահովագրական այս գեղին վայելած հարաւը միշտ կը հաստատուի այն բազմաթիւ նամակներով զորս Պ. Լուսէլ Կ'ընտանոյ անոնցմէ որք գործածած և ճաշակեցած են նորա յատկութիւնները։

«Անգլիոյ թագուհւոյն նէրվի թոնգանօթակրոյն վրայ, ի Ուիք, ընկեսոփառ։

«Վերկի պարոն, Ըստ որում կը նեղուէի յանսա. հարկ մը որ գիւղերը կ'արդիւնը լինի քանոյ և ցերեկը հանգիստ անցուներ, Պ. Մ. կոմս Ֆարթենէյան ձնարարեց լինի գործածել ձեր անուշական բալասանն սենեակի հարիւրներով և կրնամ հաւատալ ձեզ թէ առաջին գործածութենէն իսկ զգալի բարւոքում կրեցի, առաջ իսկ պէտք ունենալու գործ ու գաղութելու, և առաջին կոչը որում ինը բոլորովին բուժեց զիս։ Ուստի անոր ազդեցութեան վրայ ունեցած մեծ վստահութեամբս կը յանձնարարեմ զայն ոյլոց։ (Սար.) Վ. ԼԻՆԶԷՅ, Նէրվի Թոնգանօթակրէն։»

Կը վաճառուի ամէն դեղատանց և արտաքին դեղերու վաճառականաց քով։ 1 շիլին 1½ բէնսի, 2 շիլին 3 բէնսի և 11 շիլինի։—Պատրաստեալ ձեռամբ ԹՈՄԱՍ ԲՈՍՏԷԼԻ, 4, Ալպեան Բալէյս, Պլաքֆրիարս բրա, Լոնտոն։

Մեծաքանակ ի փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ ներկայացուցչին քով։
64 Ա. ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ՏԱՐԻԱՆ

Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Վալտատ, պահականոցին քով, կայսրան Թրամուէյից, 95 և 67

ՍԱԼԻՀ ՍԸՏԳԸ

ՊՈԼԻՍ, ՍՈՒԼԹԱՆ ՊԱՅԱԶԻՏ, ՕԳՏՈՒԼԱՐ ՊԱՇԸ ԹԻՒ 61

Արանց, կանանց և տղայոց համար ամէն կարգի դեղեցիկ ու դիմացկուն կոշիկներ կը պատրաստուին Ֆրանսական առաջնակարգ տպրանքներէ։ Այս խանութը դիմող յաճախորդք մեծապէս գոհ պիտի լինին մանաւանդ գներու ժամանութենէն։ 2 թիւն 4 թիւ կոշիկներու կարով պատրաստուածները հինգ դրչ աւելի պիտի ըլլան փայտէ գամով պատրաստուածներէն։ 4 թիւէն 6 թիւի համար 5 դրչի յաւելում մը պիտի ըլլայ այդ տարբերութեան վրայ։

Դրչ տեսակ	Դրչ տեսակ
85 ամէն տեսակ կարով պօթին կալոշ	33 կնոջ մուճակ
52 սկարբին կարով	40 պալատական կալոշ
140 կալոշով մոկ կարով	70 կնոջ համար պոթին կալոշ
65 պոթին կարով	45 16 թիւէն մինչ 21 թիւ պոթին կալոշ տղայոց համար
80 մէստ կալոշ գամով	
140 ամէն տեսակ մոկ	150 թէլթին և ուզտի մարթէ մոկ
160 փայլուն մարթէ մոկ	

Տղայոց յատուկ կոշիկներու 21 թիւէն վեր եղածներուն համար հինգ դրչի յաւելուած մը պիտի ըլլայ։ Յատկապէս յանձնարարուած կոշիկներու համար հարիւրին տասը յաւելում մը պիտի ըլլայ այս գնոյն վրայ։ 43 13—24

EMULSION SCOTT

(ՍՊՈՊԻ ՕՀԱԲԲԿ)

ՄԱՐԻՒ ՁԿԱՆ ՕՄԻՏ ԻՒՂ

Իէոֆոսֆիտ ոբ լաով Ի սոպոյով

Պատրաստեալ ձեռամբ ՍԿՈՏԻ և ՊՕՆԻՆԻ,

ի Նիւ-Յորք։

Կաթին չափ ախորժահամ է

Մորիւ ձկան հում իւղի բոլոր յատկութիւններէն զատ, հիոֆոսֆիտներու յատկութիւններն ալ ունի

Կը բուժէ թոքախտը
Կը բուժէ անարիւնութիւնը
Կը բուժէ խոյլերը
Կը բուժէ հազը, ցրտառութիւնները
Կը բուժէ ընդհանուր տկարութիւնը
Կը բուժէ մանկանց ճոզածութիւնը

Բժիշկներէն ընդունուած է, ախորժ համ ու հոտ ունի, դիւրամարս է, և ամենէն փափուկ ստամոքսները կը տանին զայն.

Կը վաճառուի դիմաւոր դեղավաճառաց և դեղագործաց քով։

Գործակատար ի Կ. Պոլիս. ՀԱՄԻԼԻ ԵՒ ՀԻՐՉԼԻ. 81

Գեղեցիկ Գինին Հիւանդամոլ և կազդուրիչ բժշկի մը, բաղձալի Թարգի գինին, և Լիեբիգի մսի հիւթէ և Մալթի հիւթէ, կազմելով այպէս մեր ուսումնոյ զրաւոյ և գրգռիչ խառնուրդ մը, որ թէ առողջ և թէ անկար մարդոց համար լաւ է հաւասարապես։

Բժշկական հանդէսներուն հաւանած է նմա և բարձրագոյն նշանաւոր բժիշկներ յանձնարարեալ է։ ՀԱՅԱՐԻ ԱՒԵԼԻ ԲԺՇԿՆԵՐ զրեած են իրենց վկայութիւններն։ Աստ կը թարգմանենք վկայութիւնն տարբեր

Liebig's Extract of MEAT & MALT WINE

Գ. ԲԻՇՈՆԱԼՏ ՅՈՆԷՍԻՆ Մ. Բ. Ս. Ս. Լ. Լ. Մ. Բ. Ս. Բ. Հ. ԵՒ ԸՆԿ.

26, Լոր Բատ և 24 Համիլտըն Պուուլէյր

Պը. ընտիր, 2 սեպտեմբեր 1889

Պարոնայք։—Ինձատ առնելով խարդախ մրցման մը հանած գանգատ լուրերը, կը փափաքիմ յայտնապէս զուսցել ձեզ թէ որչափ գոհ եմ ձեր Մալթ և Մալթի պատրաստութենէն։ Քանի քանի անգամներ տեսած եմ սարը առողջարար ազդեցութիւնն այն հիւանդութեանց վրայ որոց հաճար պատուիրած եմ զայն, և ինչ ինչ պարագայից մէջ ձեռս բերած եմ հրաշալի արդիւնքներ զուսս պարզ գինին (առանց մուգի) չպիտի կրնար տալ։

Ընդունելիք, և այլն և այլն։ Թ. ՐԻՇՈՆԱԼՏ ՅՈՆԷՍ

Ի վերջոյ, մարքաստաբիս գլխաւոր բժիշկը ինքնապէս յանձնարարած եմ զայն։

Հարցնել ԳՈԼԻՄԷՆԻ ԳԻՆԻՆ Լիեբիգի մսի և Մալթի խառնուրդով, գրուշանաւ կերպերէն։

Դիմիցիք սորագրելոյն, միայն գործակալ ի Սուրբիա Գալիմեան և ընկերութեան գործարանին

Ս. ՅՈՐՁՈ Նորսիկ և Լոնտոն։ ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ԳԱՐՈՒԱՆԱՆ.

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ, պահականոցին քով, կայսրան Գալաթիա-Շէշլիի Թրամուէյից, թիւ 95 և 97, Գալաթիա 66

Ա. ՄԱՅԷՐ ԵՒ ԸՆԿ.

Բերա, Թիւնէլի հրապարակ և Պոլիս, Կամուրջին գլուխը

Ձմեան համար մեծ քանակութեամբ

Նոր հանդերձներ եկած են

ԶԱՓԱԶԱՆՑ ԱԺԱՆ ԳՆԵՐՈՎ

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԲԱՐԻՋԵՒՆ ՆՈՐ ԱՊՐԱՆԱՑ

ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՄԱՐ 287

ՆՈՒԹԻԱԿԱՆ ՆԵՐԿ

Խիստ յարմար է ներկելու համար կոշիկներն որը առաջին անգամէն կը փայլին, առանց խոզանակելու պէտք ունենալու։ Այս փայլն, որ նշանաւոր պայծառութիւն մ'ունի, ամրողջ շաբաթ մը կը տեւէ։ Կոշիկներն անթափանցելի կ'ըլլան ջուրի և խոնաւութեան։ Տիրոջը կամ ուրիշ աղտեղութիւններու դիմաց կը վերջանին թէ՛ լաթով մը, առանց փոխելու ներկին փայլը կամ գոյնը։

Այս ներկը կը յարմարի ոչանց և կանանց ամէն տեսակ կոշիկներու։ կարելի է գործածել զայն նորոգելու համար հանդերձեանց կաշեայ մասերը։

Գործածման եղանակ։ Ներկերի տուփոյն խնամով սրբել, այնպէս որ հին ներկին հետք չմնայ։ Ապա փայլուն հեղուկին բսել, կամ սպունգի տորով մը կամ վրձնով։ Երբեմն մակերոյթին ինքնին կը լուցնայ։

Զգուշանալ կեղտերէն։

Ընդհանուր կեղտոտանողին է ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ԳԱՐՈՒԱՆԱՆ, *Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Վալտատ, Պահականոցին քով, կայսրան Գալաթիա-Շէշլիի Թրամուէյից, Թիւ 95 և 97, Գալաթիա։* 67

GUERISON Prompte et Certaine !

Affections des voies urinaires, Blennorrhagies, Catarrhe, Cystite, Néphrite suppurée, Mal de Bright, Coliques néphrétiques, Enthérite chronique.

CAPSULES DE SANTAL DE LACROIX

PHARMACIEN DE 1re CLASSE de Paris
LAURÉAT de la SOCIÉTÉ de PHARMACIE de Paris
Lauréat et Ex-Préparateur de l'Ecole supérieure de Paris
76, Rue du Château-d'Eau, 76
PARIS

DÉTAIL : DANS TOUTES LES PHARMACIES

Ընդհանուր մթերանոցն է ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ ԺՈՋԷՖ ՔՈՆԶՈՒԽԻ, Մեծ Փողոց Բերայի, և ԴԵՂԱՐԱՆ Ա. ՄԵՐՀԱՄԼԻԹՃԵԱՆ, Պոլիս, Պահչէ-Գարու, 18 46

ԼՈԳԱՐԱՆՆԵՐՆ ՀԵՇՏԱԲՈՅՐ ԿԸ ԽՆԿՈՒԻՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ ԱՂԵՐՈՎ

Լոգարանի և արդուզարդի համար

Այս աղերն, առողջապահական մեծ յատկութիւններ ունենալով, դատ անուշ կ'ելնեն ջուրն և հեշտագոյր հոտ մը կուտան նմա։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ ԱՂԵՐը անմահ ապրեցութիւն ունին գեղեցկացնելու և պահպանելու համար մարմը, թարշամանն բնծայելով զայն, և զոյնին տալով գեղ ու թարմութիւն։

Արեւելեան Անուշահոտ Աղերը գործածելուն ՀԻԱՆԴԱՑ ՍԵՆԵԿԻՆ ՄԷՋ, զի կը նպաստեն օդը զովացնելու և հանգոյ նոր հոտոտելաց։

Այս աղերուն հանգիստական յատկութիւնները շատ օգտակար են մեթի հիւանդութեանց։

Ս. ԹՐ ՎԱՏՕ և ԸՆԿ. 27, Ճիւրի Ոդ։ Լոնտոն

Դիմել առ միակ գործակալն ի Թուրքիա

ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ԳԱՐՈՒԱՆԱՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ, պահականոցին քով, կայսրան Գալաթիա-Շէշլիի Թրամուէյից, թիւ 95 և 97, Գալաթիա։ 61

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՊՈՒՆ

ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՅՈՒՅՑԱՆՔ

1890 Յունուար 16 Երեքշաբթի օրէն սկսեալ մինչև ցնոր տուրբ Նոտ թիւն

(Բացի կիրակի օրերէն) Եւրոպական եղբէրն կամուրջ ելնող ընթեռնաւոյց երթեւեկութիւն։

Ժ. Հ.	Ր.
1 40 Եղեմի. Մեզոպ. Պեցիւք. Թարգ. Եղեկ. Պզտ. Ր. Հիսար (Արուսուտգիւղի շրջեռաւէն հետ պիտի հաղորդակցի)	17
2 30 Եղեմի. Մեզոպ. Պեցի. Թարգ. Եղեկ. Մերկ. Պզտ. Ր. Հիսար [Ասնավուտգիւղի շրջ. հետ պիտի հաղորդակցի բացի ուրբաթէ]	18
2 35 Ր. Ա. Գալաթ Մեզոպ. Պեցի. Թարգ. Գիւղոզ Գանտիլի [Ասնավ. շրջ. հետ պիտի հաղորդ. ուր. օրերը վանէք. Զէնկ. Գիւղ. Պեշիկ]	20
3 15 Եղեմի. Մեզոպ. Պեցիւք. Թարգ. Եղեկ Սիրէն. Մերկեն Պզտ Ր. Հիսար Պեկէք (Ասնավ. գիւղի շրջ. հետ պիտի հաղորդակցի. Ուրբաթի օրերը ժամ 3ին մեկնի)	21
4 30 Եղեմի. Մեզոպ. Պեցի. Թարգ. Եղեկ. Սիրէն. Մերկ. Պզտ. Ր. Հիսար Պեկէք Ասնավ. Գուբ. Օրթ. Պեշիկ	32
6 — Եղեմի. Մեզոպ. Պեցիւք. Թարգ. Եղեկ. Սիրէն. Մերկ. Պզտ. Ր. Հիսար Պեկէք Ասնավ. Գուբ. Օրթ. Պեշիկ	22
7 — Եղեմի. Մեզոպ. Պեցիւք. Թարգ. Գիւղոզ Բաշտ Եղեկ. Մերկ. Գանտիլ. Ր. և Ա. Հիսար Գանտիլ. Սրնավ. Զէնկ. Պեցիւք. Օրթ. Գուբ. Պեշիկ	2
8 15 Ա. Գ. Գալաթ Եղեմի Մեզոպ. Պեցի. Թարգ. Եղեկ. Սիրէնա Մերկ Ր. Հիսար Պեկէք Օրթ. Գուբ. Պեշիկ	21
10 — Մեզոպ. Պեցի. Թարգ. Եղեկ. Սիրէն. Մերկ Ր. Հիսար Ասնավ. Սրնա. Պեշ.	34
Ասնավուտգիւղէն կամուրջ ելնող ընթեռնաւ.	
1 30 Ասնավ. Գուբրուշ. Օրթ. Պեշիկ.	2
1 35 Ասնաբ. Սիրէն. Պզտ. Ր. Հիսար Պեկէք Ասնավ. Գուբրուշ. Օրթ. Պեշիկ.	19
2 — Պեկէք. Ասնավ. Գուբ. Օրթ. Պեշիկ.	19
2 30 Ր. Հիսար Պեկէք Ասնավ. Գուբ. Սրթ. Պեշիկ.	34
3 — Պեկէք Ասնավուտ. Գուբրշ Օրթաբէյ Պեշիքթաշ	22
3 30 Ր. Հիսար Պեկէք Ասնավ. Գուբ. Սրթ. Պեշ. Գաղ.	23
4 15 Պեկէք Ասնավ. Գուբրուշ. Օրթաբ. Պեշիկ. Գաղ. (Ուրբաթի օրերը 4ին և Գաղ չգիտի հանդիպի)	34
10 50 Ր. Հիսարէն ուղղակի կամուրջ	2
11 20 Պեկէքէն ուղղակի կամուրջ (բացի ուրբ)	22
Ասնավան եղբէրէն կամուրջ ելնող ընթեռնաւ.	
1 40 Վանիք. Զէնկ. Պեցիլ. Գուզ.	32
1 40 Պեցիլոզ Բաշտա. Զուպ. Գանտ. Ա. Հիսար Գանտ. (Գանտ. պիտի հաղորդ.)	23
2 15 Պեկէք Գանտ. Վանիք. Զէնկ. Պեցիլ. Գուզ. Պեշիքթաշ	28
3 15 Պեցիլոզ Բաշտա. Զուպուզ. Գանդ. Ա. Հիսար Գանտլ (Գանտ. պիտի հպրդ. Ուրբաթի օրերը Վան. Զէնկ. Պեցիլ. Գուզ. Պեշիք.)	20
3 20 Զէնկել. Պեցիլեր. Գուզ. Իւսկ.	19
4 — Գանտ. Վանիք. Զէնկել. Պեցիլեր. Գուզ. Պեշիք. (Բացի ուրբաթէ)	17
4 50 Գանտ. Վանիք. Զէնկելք. Պեցիլերոյ. Գուզ. Իւսկիւտար (Բացի ուրբաթէ)	18
5 — Պեցիլ. Բաշտա. Զուպուզ. Գանդ. Ա. Հիսար Գանտիլ. Վանիք. Զէնկ. Պեցիլ. Գուզ. Պեշիք.	28
6 45 Մերկ. Ր. Ա. Հիսար Գանտ. Ասնավ. Զէնկ. Պեցիլ. Օրթ. Գուզ. Պեշիք. Իւսկ.	20
9 15 Պեցիլ. Թարգալիս Պեցիզ. Բաշտ. Զուպ. Գանդ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Զէնկ. Պեցիլ. Գուզ. Իւսկիւտար	23
10 20 Գանտլ. Զէնկ.	28
11 — Գուզիէն ուղղակի կամուրջ (Բացի Ուրբաթէ)	19
(Բացի կիրակի օրերէն) կամուրջէն Եւրոպական եղբէրէ երթեւեկող ընթեռնաւոյց ժամերը	
2 45 Պեշիք. Օրթաք. Գուզ. Ասնավուտ. Պեկէք Ր. Հիսար Մերկ Եղեկ. Թարգ. Պեցի. Մեզոպ. Եղեմի.	32
3 15 Գալաթ. Իսկ. Պեշիք. Գուզի. Օրթ. Պեցիլեր. Զէնկել. Ասնավ. Գանտիլ. Ա. և Ր. Հիսար Գանդիճ. Մերկ. Եղեկ. Բաշտ. Պեցիզ. Թարգալ. Պեցի. Մեզ. Եղեմնամալլե	2
4 15 Պեշիք Օրթ. Գուզ. Սրնավ. Պեկէք Ր. Հիսար Գանտ. Եղեկ. Թարգ. Պեցիլ. Մեսար. Եղեմի.	22
5 15 Իսկ. Պեշիք. Գուզի. Օրթաք. Պեցիլ. Զէնկ. Ասնավ. Գանտ. Ա. և Ր. Հիսար Գանտլ. Մերկ.	20
6 — Գալաթ. Պեշիք. Օրթաք. Գուբրուշ. Ասնավ. Պեկէք. Ր. Հիսար Մերկ Սրնէն. Եղեկ. Պեցիլ. Թարգալ. Պեցի. Մեզոր. Եղեմ. Ր. Գալաթեր	21
7 — Պեշիք. Իսկ. Գուզի. Պեցիլ. Զէնկ. Ասնավ. Գանտլ. Ա. և Ր. Հիսար Մերկ. Եղեկ. Պեցիզ. Թարգ. Պեցիլեր.	23
8 30 Պեշիք. Օրթ. Ասնավ. Պեկ. Ր. Հիսար Մերկ. Եղեկ. Թարգ. Մեզոր. Պեցի. Մեզոր. Պեցի.	34
9 30 Պեշիք. Օրթ. Սրնավ. Ր. Հիսար Մերկ. Եղեկ. Պեցիզ Թարգալ. Պեցիլեր. Մեզարդ. Եղեկեմ. [Բացի ուրբաթէ]	20
10 30 Ր. Հիսար Պեցամ. Մերկ. Սրեն. Եղեկ. Թարգ. Պեցիլերեր. Մեզար. Եղեմ.	17
11 20 Եղեկ. Թարգ. Պեցի. Մեզոզ. Եղեկեմ.	21
11 35 Պեշիք Ր. Հիսար Պեցամ. Մերկ. Սրեն. Եղեկ.	19

Կամուրջէն Ուրբաթաբերեալ եղբէրէ երթեւեկող ընթեռնաւոյց ժամերը

2 50 Ուղղակի Ր. Հիսար	24
3 45 Ուղղակի Պեկէք (Ուրբաթի օրերը 3 30ին)	33
9 55 Պեշիք. Օրթ. Գուբրուշ. Ասնավ. Պեկ. Ր. Հիսար (Լուսափոր եղող շրջեռաւէն հետ պիտի հաղորդակցի)	2
10 30 Պեշիք. Օրթ. Գուբ. Ասնավ. Պեկէք	22
11 15 Գալ. Պեշիք. Օրթ. Գուբ. Ասնավ. Պեկէք Ր. Հիսար. Պզտաճը.	28
11 40 Պեշիք. Օրթ. Գուբրուշ. Ասնավ. Պեկէք [Բացի ուրբաթէ]	2
12 — Պեշիք. Օրթ. Գուբ. Ասնավ.	22

Կամուրջէն Ասիական եղբէրէ երթեւեկող ընթեռնաւոյց ժամերը

2 50 Իսկիւտար Զէնկելքեր	19
3 35 Իսկ. Գուզի. Պեցիլ. Զէնկ. Վանիք Գանտ. Ա. Հիսար Գանտլ. Զուպուզ. Բաշտ. Պեցիզ.	2
3 25 Ուղղակի Գանտիլի [Բացի ուրբաթէ]	17
4 10 Ուղղակի Գանտիլի (Բացի ուրբաթէ)	18
9 25 Պեշիքթաշ, Գուզելճամ. Պեցիլեր. Զէնկել. Վանիք. Գանտիլ. (Գանդիներ գաղղ. շրջեռաւէն հետ պիտի հաղորդակցի)	28
10 5 Գանտիլի Ա. Հիսար Գանտ. Զուզ. Բաշտ. Պեցիզ. Թարգալ. Մեզարդ. Գանդանիներ (Ուրբաթերը Պեցիլ.)	18
10 40 Իսկ. Գուզ. (Բացի ուրբաթէ)	19
10 45 Պեշիքթաշ, Գուզելճամ. Պեցիլեր. Զէնկել. Վանիք. Գանտիլ. Պեցիզ (Ուրբաթի օրերը Իսկ. Գանտ. Վոսփորի շրջ. հետ պիտի հաղորդակցի)	32
11 20 Գանտիլ. Ա. Հիսար Գանդիճ. Զուզ. Բաշտ. Պեցիզ (Ուրբ. օրերը 11 25)	23
11 45 Գանդիճ. Գուզ. Պեցիլ. Զէնկ. Վանիք.	34
11 55 Գուզի. Իսկիւտար(*)	15

ԻՍԿԻՒԻՏԱՐԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՆԵՐ

Իսկիւտարէն Կամուրջ	Կամուրջէն Իսկիւտար
— —	— —
— — 6 30 Պեշիք	1 50 — —
— — 7 5	2 30 Պեշիք. 8 15
— — 8 5 Վոսփ.	2 50 9 5
1 30 8 20 Պեշիք	3 35 Վոսփ 9 50
2 — 9 —	3 45 Պեշիք. 10 10 Պեշիք
2 30 Պեշիք. 9 30	4 15 10 30 Ֆերիզ.
3 5 10 — Ֆերիզ.	4 30 Ֆերիզոյ 10 40 Գ.
3 30 Ֆերիզ 10 20 Պեշիք	5 15 Վոսփ. 11 —
3 40 10 50	5 25 11 20 Ֆերիզ.
4 20 11 — Գուզի.	5 45 Պեշիք 11 20
4 50 11 10 Ֆերիզ	6 15 Ֆերիզոյ 11 50
5 30 Ֆերիզ 11 20	6 20 11 55 Գ.**
5 25 Վոսփ. 11 40	7 5 12 5
6 10 12 5	— — — —
— — — —	— — — —

ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐ

Իսկիւտարէն Կամուրջ	Կամուրջէն Իսկիւտար
— — 6 30 Պեշիք	— — 7 5
— — 7 5	2 5 8 15 Պեշիք.
1 45** 8 — Վոսփ.	2 30 Պեշիք 9 5
2 30 Պեշիք. 8 20 Պեշիք	3 35 Վոսփ 9 45
3 — 9 — Պեշիք	3 50 10 10 Պեշիք
3 40 9 30	3 45 Պեշիք 10 30 Ֆերիզ.
3 30 Ֆերիզոյ 10 — Ֆերիզ.	4 30 Ֆերիզոյ 10 40
4 20 10 10 Պեշիք	4 40 11 20 Ֆերիզ.
5 5 10 40	5 15 Վոսփ. 11 20
5 30 Ֆերիզոյ 11 10 Ֆերիզ	5 25 11 40
*5 25 Վոսփ. 11 10	5 45 Պեշիք. 12 5
6 11 40	6 15 Ֆերիզոյ — —
— — 12 5	6 25 — —

* Այս երթեւեկութիւն Հրէից տօներուն, և շաբաթ օրերը Գուզի. չպիտի հանդիպի։
** Բացի կիրակի օրերէ։

ՀԱՐԵՒ ԻՍԿԻՒԼԻՍԻ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՆԵՐ

ԲԱՑ ԻՍՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐԷՆ

3 30 Հարեւէն Սալաճագ (բաց ի կիրակի օրերէն)	
4 45 » » (կիր. օրերը ժ. 5 15)	
10 40 » » (բաց ի կիրակի օրերէն)	
11 25 » » (կիրակի օրեր ժ. 10 45ին)	
3 — Կամուրջէն Հարեմ Սալաճագ (բաց ի կիրակի օրերէն)	
4 15 Կամուրջէն Հարեմ անտ Սալաճագ (կիր. օրերը ժ. 5)	
10 10 Կամուրջէն Հարեմ անտ Սալաճագ (բաց ի կիրակի օրերէն)	
11 10 Կամուրջէն Հարեմ անտ Սալաճագ (կիրակի օրերը ժ. 10 30ին)։	

ԻՍՄԿԻՒՏԱՐԸ ՍԻՐԳԷՃԻ ԻՍԿԷԼԷՍԻ ԵՒ

ԳԱՂԱԹԱՇԻ ՄԻՋԵՒ ԿԱՌԱՔԱՐՔՔ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

3 30 Իսկիւտարէն Գալաթաշ Սիրգէճի	
5 30 Իսկիւտարէն Սիրգէճի	
10 — Իսկիւտարէն Սիրգէճի	
11 10 » Գալաթաշ (Եղեկի գիւղի շրջեռաւէն հետ կը հաղորդակցի)	
4 30 Սիրգէճէն Իսկիւտար	
6 15 Սիրգէճէն Գալաթաշ Իսկիւտար	
10 30 Սիրգէճէն Իսկիւտար	
11 20 Գալաթաշէն Իսկիւտար	

* Այս երթեւեկութիւնք Նոյմ. 16էն վերջ տեղի չեն ունենար։
* Բաց ի Ուրբաթ օրերէն։

Դատ. — Օգտ մեկոգատ եղած տարեն, ընդհանուր իրենց դանուած տեղը պիտի նեան։ 161

ԽԱՐԻՍԽ

ԿԵՆԱՑ, ԵԿԱՄՏԻՑ ԵՒ ՕԳՏԱՑ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ի ՎԻԵՆՆԱ

Գործողութիւնք 1889 Յունվար ամսուն

Այս ամսուան մէջ ստացուած եւ ստորագրուած 906 նոր մուրհակներ (ռոխս) որք կը կազմեն ապահովագրեալ գրամագլուխ, Ֆր. 5,539,255
Բաժիններու գանձումն » 1,547,300
Վճարուած մահուանց տարի։ » 296,100
1883 դեկտ. 31ին երաշխաւորեալ հասոյթ Ֆր. 36,699,959·12
Ամբողջութիւն ապահովագրեալ գումարաց Ֆր. 103,448,921·35
Վճարեալ գումարք » 141,324,497 —
Տեղեկութեանց համար դիմել առ ընդհանուր գործակատարն Պ. ԼԻՍԻՆԵԼ ՊՈՆՏԻ, Թիւնէլի հրապարակ, տուն Մայէրի, երկրորդ յարկ. 27
Ընկերութեան սեղանաւորն է Պ. Ս. ԱՏԼԻՐ

ԽԼՈՒԹԻՒՆ

Եւ լզղիւնք գլխու մէջ։ Մինչդ իւր տան մէջ բուժելու զայնս, առանց ընդհատելու իւր պարապմունքն։ 30 սանթիմ զրկելով կ'ստացուի 132 երեսով պատկերազարդ տետրակ մը։ Դիմել առ. 18
M. Nicholson, 4, rue Drouot, Paris

ԴԵՂ ՋԵՐՄԻ ԵՒ ՏԵՆԴԻՑ

Տարբեր Այլերի ջերմային հիւանդութեանց այս դեղն՝ որ անխառն բաղադրութիւն մի է զուտ բուսեղինաց, է դատնահամ և ազգաւ կազդուրիչ ամէն տեսակ Գիշերային խանգարանց, որ յառաջ կուգան ճանապարհաց դարերու ջերմտ կլիմայից վատ ու ապականեալ օդերէն, որուն օգտակարութիւնը և ազդեցիկ յատկութիւնը երաշխաւորեալ է նորա անհամար արդեանցը ստոյգ հիստութեամբն։ Այս Գիշերային խանգարումներն յառաջ կուգան մէջն լողացող թունաւոր անելմտերի նիւթոյց մէջեղաւ, որք թոքերէն անցնելով կը մտնեն արեան մէջ, կը խանգարեն լեարդը, և յառաջ կը բերեն տեսակ տեսակ ցաւերու և տենդեր, և արեան թունաւորումն, որոց աս անունները տրուած է. ջերմն և սարսուռ, թագուն ջերմ, պարբերական ջերմն, ընդհատեալ ջերմն, մալարիային տենդ և հրատապ տենդ։

Թունաւորեալ օդերէ պատճառեալ հիւանդութիւնք կը պատահին այն տեղեր ուր մինչդորոնք ապականեալ և թունաւորեալ է ճահիճներէ կամ ճանճաճաստ վայրերէ բուրեալ ժահահոտ նիւթերով, կամ բաց ադբանոցներէ և ականներու ծակիկներէն ելած թունաւոր կազերով, զորս մարդիկ կը ծծեն ինչպատութեամբ։

*Այլերի ջերմի ու տենդից դեղն կը մնէ այդ թունաւոր նիւթոց կամ կազերու ազդեցութիւնը և դուրս կը վանէ զայն մարմնոյն մէջէն, որոյ